

ЭРКИН ВОҲИДОВ

ЯХШИДИР АЧЧИҚ
ҲАҚИҚАТ

ЯНГИ ШЕЪРЛАР

А. ҚОДИРИЙ НОМИДАГИ ХАЛҚ МЕРОСИ НАШРИЕТИ

«НУР» ТОШКЕНТ 1992

Ушбу тўплам машҳур шоир, жамоат арбоби Эркин Воҳиднинг кейинги йилларда ёзилган шеърлари гулдастасидан иборатдир. Шоир, қалб булогидан чиққан соф туйғулар ифодаси бўлмиш бу шеърларида ширин ёлгонни айтиб кимларгадир ёқишдан кўра, аччиқ ҳақиқатни айтишни афзал кўради. Китобхонга ушбу шеъррий гулдаста манзур бўлади, деган умид-дәмиз.

Муҳаррир

ХОҶИ АБДУЛЛО ОРИФ

ISBN-5-86484-059-9

© «НУР». ИЧИБ, А. Қодирий номидаги халқ мероси нашриёти 1992

СУЗ СЕҲРИ

Мана, бир неча ўн йиллардирки, биз дилбар бир шеъриятнинг муаттар ҳавосидан баҳраманд бўлиб келаётирмиз. Бу — Эркин Воҳидов шеъриятидир. Она тилимизнинг ипакдек майин, камалакдек ранг-баранг шамойили, ғоят нозик лутф, беозор қочиримлар, гоҳ ҳазин, гоҳ самимий табассум уйғутувчи ташбеҳлар, ўткир хулосалар — булар бари улкан шоиримизнинг қаламига мансуб бетакрор фазилатлардир. Мен Эркин Воҳидовни шеъриятда ўзига хос сеҳр соҳиби деб биламан. У шеъриятнинг ўжар ва асов, учқур отини усталик билан жиловлаб, мана узоқ йиллардан буён шарқнинг шарафли назм майдонида моҳир чавандоз янглиғ донг чиқазиб келаётир. Ўйлаб қарасам, биз ғалати даврларни бошдан кечирибмиз: яқин-яқинларгача ҳам кўринишдан дубдуруст одамлар, адабиётда аввал шаклми ёки мазмунми дея бетўхтов тортишиб юрардилар. Албатта, бу баҳснинг замирида бошқа бир мурод яширинган эди. Яъни, маҳорат, санъат шарт эмас, яланғоч бўлса ҳам бизнинг ғоямизни такрорлайбер! Ана шу тазйиқ туфайли не-не истеъдод эгалари ўзларининг бена-

зир маҳоратларини намоиш эта олмадилар. Мактаб дарсликларида: «Пахта терсанг тоза тер, чаноғида қолмасин» каби техник қўлланмалар, руҳсиз гаплар шеърият намунаси дея тақдим этилди. Қирқ йилча муқаддам жамол кўрсатган Эркин Воҳидов шеърияти ўша қоронғу гўшаларни бирданига ёрита бошладики, шоиримиз ўзининг илк китобини бежиз «Тонг нафаси» деб атамаган эди. Ўлмас аруз вазнига беписанд қараш ҳали ҳукмрон бир шароитда, Собир Абдулла, Ҳабибий, Чархий сингари мўътабар сиймолардан кейин мумтоз ғазалиётимизнинг олтин эшиклари абадий бекилади дея каромат қилишаётганда ёш авлод орасидан биринчилардан бўлиб Эркин Воҳидов арузнинг табаррук остонасида посбон янглиғ пайдо бўлди. Тўғри, ҳозиргача ҳам арузда ижод қилувчилар озмунча эмас. Бироқ, соғлом кишининг нафас олишидек мунтазам ва равон, асл аруз мавжудки, бу санъатга «булҳавас»ларнинг аралашувлари ҳеч қандай самара келтирмайди. Аксинча, содда муаллифни куппа-кундуз куни беобрў қилиб қўйиши мумкин. Шу маънода, ғазалга таважжуҳ билдирган ёшларимизга ҳозирги замон шоирларидан Эркин Воҳидов ижоди мактаб бўла олади, дейман.

Юқорида биз мазмун ва шакл атрофида баҳслар бўлиб ўтганлигини эслатдик. Такрор айтамиз, у тамомила беҳуда баҳс эди. Биз кўриб ва ҳис қилиб турган олам бир бутундир, яъни тан либоси ичра руҳ яшайдики, биз иккисини яхлит ҳолда мукаммал хилқат дея эътироф этамиз.

Эркин Воҳидов шеърлятида абадий мавзулар хазинасига аниқ замон ва макон калити орқали кириб борилади. Халқимиз кейинги даврлар мобайнида босиб ўтган ва ўтаётган гоҳ машаққатли, гоҳ армонли, гоҳ тугёнли, гоҳ ифтихорли йўлларнинг манзара ва оҳанглари, садолари Эркин Воҳидов шеърлятида тўла мужассамдир. Ҳали олдинда узоқ, донғил йўллар кутиб турибди. Биз мустақилликка эришган Ўзбекистонимиз учун, она халқимиз учун бундан буён ҳам астойдил хизмат қилишга шаймиз. Гоҳо юксак тоғларнинг бўю-басти узоқдан яққолроқ кўринади дейдилар. Лекин мен у узоқ масофаларни кутиб ўтирмасдан, ҳозирнинг ўзидаёқ бир гапни очиқ-ойдин айтиб қўяқолай: Мен Эркин Воҳидовдек улкан шоир билан замондош бўлганим билан фахрланаман. Шоиримизнинг ушбу янги китоби эса муборак бўлсин!

Ҳожи Абдулло Ориф

ВАТАН ИСТАГИ

Бу ватанда бир Ватан
    Қурмоқни истайдир кўнгил,
Узни озод қуш каби
    Кўрмоқни истайдир кўнгил.

Бу Ватан тимсоли бўлса
    Тонг қуёши шуълавор,
Шуълалар қўйнида чарх —
    Урмоқни истайдир кўнгил.

Ул Ватанга байроқ — инсоф,
    Туғи сарҳад муҳри — меҳр,
Сарҳад узра соқчидек
    Турмоқни истайдир кўнгил.

Ким бу тупроқ қадрин истар
    Айламоқ тупроққа тенг
Кўзига тупроқ билан
    Урмоқни истайдир кўнгил.

Ул Ватан елканларини
    Маърифат уммонида
Қиблаи имон сари
    Бурмоқни истайдир кўнгил.

Бас, етар ёлғон саодат,
    Ёлғон эрк, ёлғон ватан,
Хуррият завқини чин
    Сурмоқни истайдир кўнгил.
Қутлуғ истиқлол кунда
    Эй Ватан, бағрингда шод
Эркин ўғлонинг бўлиб
    Юрмоқни истайдир кўнгил.

1990

ДОРИЛФУНУНГА

Яна йигирмага — йигит ёшимга
Узоқ йиллар ўтиб қайтган бу куним,
Таъзим қилиб келдим сенинг қошингга
Азизим, мунисим, дорилфунуним.

Недирсан? Олисга ундаган садо,
Ё олис йиллардан чорлаган уним.
Сени соғинаман ва икки дунё
Сенга интиламан, дорилфунуним.

Болангман, бор ҳали ўзингга ҳамдам
Шўхлик, эркалагим, андек жунуним.
Ким бўлсам, не бўлсам ва қайда бўлсам,
Сен мени тергаб тур, дорилфунуним.

Ҳаёт бешафқатдир, яшаш мураккаб,
Ёзолмай гоҳ дилга чўккан тугуним,
Илтижо қиларман, бедор юракка
Қудрат бер, ёшлигим — дорилфунуним.

Ҳали бу оламга саволим кўпдир,
Хаёлим қушида йўқ лаҳза қўним.
Яна шам чироғинг керак бўлибдир,
Йўлимни ёритгин, дорилфунуним.

Шеъру ишқ, бахт, қувонч — дунё бири
кам,
Фақат эътиқодим — танҳо бутуним.
Қалбим тубидаги энг ёруғ нуқтам —
Сенга талпинаман, дорилфунуним.

Эзгулик соғинчи ўртаб кўнглимни
Бош уриб қошингга келган бу куним —
Сидқимни қабул эт, тарк этма мени,
Азизим, мунисим, дорилфунуним.

1987 йил январи

ЯНГИ ЙИЛ ШЕЪРИ

Инсон феъли ажабдан ажаб,
Йўқдир унга мезонсиз олам.
Юлдузларни ўлчар ботмонлаб,
Қаричлайди чексизликни ҳам.

Ўзи эга, ўзи қул мангу
Ўзи топган ақидаларга,
Не дей, ҳатто мангуликни у
Бўлиб чиққан дақиқаларга.

Дақиқадан соатлар йиғиб,
Кунлар тузиб ой жам қилади.
Йиғламайди умр ўтди деб,
Йил ўтди деб байрам қилади.

Кўпайса-да, ажинлар ҳарчанд,
Оқарса-да, йиллардан боши,
Қувонади — кўпайди фарзанд,
Севинади — улгайди ёши.

Бу туганмас орзу ҳавасда
Бор умидбахш имонга асос:
Инсон ўлмас.
Аста ва аста
Боқийликка ўтади холос.

1987

* * *

— Орол ўлаётир,
Сир ўлаётир,
Ўлаётир заҳардан тупроқ.
Шоир бунга қарши не қилаётир?
— Шоир дафтарида каттакон
сўроқ.

У фақат қичқирар:
Бундоқ бўлмайди.
Алам билан ёш тўкар, бироқ
Унинг кўзёшидан Орол тўлмайди,
Фақатгина ер бўлар шўрроқ...

1987

ДЕВОНА ҲАҚГУЙ

Яна сенинг тўнинг елкангда,
Сизмай қолдинг бу даргоҳга ҳам.
Лабда аччиқ қимтилган ҳанда,
Ташқарига қўясан қадам.

Туққанингга ёқмас тўғри гап,
Шуни англаб етмаган бўлсанг,
Бу дунёда шунча йил яшаб
Дипломатлик аталган адаб
Кўчасидан ўтмаган бўлсанг, —

Кўнгилдаги гапингни қачон
Кимга қандай сўзламоқ керак,
Ўзингга не фойда, не зиён,
Англамаган бўлсанг гар, демак —

Айб ўзингда,
Токи бу дунё
Тили бурроларга ёр экан,
Манманликдек тузалмас савдо
Одамзод бошида бор экан.

Токи бошлиқ зоти экан ҳақ,
Гапи гапу сўзи сўз экан,
Тўрдагилар ҳокими мутлақ,
Пастдагилар юмуқ кўз экан:

Пешонангга битилган аттанг,
Енгилмоқ бор доимо жангда.
Мудом сенинг қўлингда паттанг,
Мудом сенинг тўнинг елкангда.

1987

ГЕОРГИЙ АЪЗАМОВ ХОТИРАСИГА

Тундек қаро этиб юрагимни ҳам
Хабар етиб келди кечаси.
Менинг Жора исмлиқ укам,
Тожихон аканинг кенжаси...

Қадам қўйган эдинг шахмат тожининг
Қурашгоҳи остонасига.
Отанг манглайига сиғмадинг,
Сиғмадинг ўзбекнинг пешонасига.

Қайта туғиларми ўғлон сенингдек,
Қанча юксак эди тилагинг.
Юраги ёрилиб кетган лочиндек
Баландликдан ногоҳ қуладинг.

Мухлис эдим, ҳар бир ғалабанг
Менга эди мисоли тўйдек.
Сен музаффар кетдинг, биз эса, аттанг,
Бизлар сени бой бериб қўйдик...

1987

ЖУМАДАН ҚОЛГАН ОДАМ

Бу сизга бир ҳикоя:
Чорак аср муқаддам
Усал ётар эди чол,
Сўнар эди мисли шам.
Узоқ-яқин авлодлар
Атрофида бўлиб жам
Видо айтар эдилар,
Қадлар эгик, кўзлар нам.

Кеча соппа-соғ эди,
Эй, воҳ, қисмат экан-да,
Ажал бўғиб турибди
Оғзи ошга етганда.
Фалак иродаси шу.
Не қилсин шўрлик банда,
Илож қанча, ўлим бор
Ҳамманинг бошида ҳам.

Ҳа, ўлим бор муҳаққақ
Ҳар кимсанинг бошида,
Лекин ўлмоқ савоб-ку,
Пайғамбарнинг ёшида.
Яна эрта жума кун
Тургай меҳроб қошида,
Яхши кундан буюрди,
Мўмин эди ва ҳотам.

Кампир тахмонни очди,
Кафанликни олдилар.
Эркакларга тўн, белбоғ
Ахтаришиб қолдилар.
Катта уй ўртасига
Ўликка жой солдилар.
Ҳовлию эшик олди
Супурилди зап шинам.

Қори почча келдилар
Дарбозадан йўталиб.
Ювғувчи ҳозир бўлди
Бўйрасини кўтариб.
Амма самовар қўйди
Тарашани тутатиб
Тонгдан тумонат келса
Шошиб қолмаслик — шу ғам.

Қазноқдан чиқарилди
Маъраканинг уни ҳам,
Тугиб қўйилди тайёр
Домланинг тугуни ҳам.
Белгиланди ҳаттоки
Йигирманинг куни ҳам,
Ҳамма нарса бадастир,
Фақат битта ўлик кам.

Пуховой рўмол билан
Хола боглади белин,
Хабарлашга бошлади
Ҳар ким ўз уруғ — элин.
Жанжаллашиб ҳам олди
Ўртада икки келин,
Алам ўтган ҳиқиллаб
Йиғлар эди: «Вой, додам!»

Ҳеч кимсанинг иши йўқ
Дардга мутбатало билан.
Қизлар сандиқ билан банд,
Кампирлар дуо билан,
Бир вақт тунни уйғотиб
Чинқириқ садо билан
Чироқлари пирпираб
Келиб қолди «Тез ёрдам».

Ҳамма суюниб кетди
Деб ўйларсиз, бор бўлинг,
Ён қўшни Жаннат биби
Докторнинг тўсди йўлин,
Тўнғич қиз доно бўлиб
Тутди ҳамшира қўлин:
«Игна санчиб қийнаманг,
Тайёр ётибди отам.

У доим оз оғриғу
Осон ўлим тиларди,
Бобомдек олтмиш учда
Ўлишини биларди.
Айниқса жума кунни
Кўп илтижо қиларди,
Муроди ҳосил бўлди,
Оёқ чўзсин хотиржам».

Доктор қулоқ солмади,
Бўш келмади ҳамшира,
Бўш келмади ноль учга
Хабар қилган набира
Липиллаб турган у шаъм
Шу тун бўлмади тийра,
Касал кўзини очди
Жумадан қолдим мотам.

Эрталаб икки ўғил
Ишга кетди сўппайиб,
Девор тагида тобут
Қолаберди дўппайиб,
Юрганча юраберди
Икки келин хурпайиб
Жанжалнинг боисини
Икков ҳам айтмас, дам-дам.

Яна кўп жума ўтди,
Ой-йиллар ўтди қатор,
Саксон саккизга борди
Ўлдига чиққан бемор.
Ҳар ёшига бир таноб
Боғ ўстирди мевазор.
Юзни мўлжаллаб турар
Жумадан қолган одам.

Набиралар сони ҳам
Юзга борди, чамаси,
Ҳар жума чол уйида
Йиғилади ҳаммаси.
Келар докторни қувган
Хонадоннинг аммаси,
Кулиб-кулиб эслашар,
Ҳар жума бўлар байрам.

Мана яшаб юрипти
Умри экан зиёда.
Уни ўлди деганлар
Кўплари йўқ дунёда.
Жаннат биби жаннатга
Кетди бултур жавзода,
Қорини ўн йил бурун
Олиб кетган зотилжам.

Бақар йили тупроққа
Қўйган гўрков дўстини.
Чол ўзи тўғраб берган
Йил ошининг гўштини.
Қадрдондан ёдгор деб
Ўз қабрининг устини
Гул қилиб, тиклаб қўйган
Кичкина сағана ҳам.

Чол айтар, олтмиш уч не,
Саксон саккиз нимадир
Умр гўё дарёдан
Сузиб ўтган кемадир.
У соҳилга етмоқ бор
Пайшанбадир, жумадир,
Лекин жадаллаштириш
Бунда не керак, бўтам?

Шошманглар, у дунёни
Кўрдим, унча ёқмади,
Равзаи Фирдавс ичра
Оби кавсар оқмади.
Кампирим дуруст экан,
Ҳурлар менга боқмади.
Аразладим, қайтвордим
Тўғри келмади Эрам.

Болаларим, сўнгги гап:
«Ётиб қолсанг, ёт куймас,
Бир-бировни авайланг,
Улган билан ер тўймас,
Энди сиз ўлтиринглар,
Мен ҳавода бир нафас...»
Деру ўрнидан туриб
Боғ сари қўяр қадам.

1987

МАТМУСАНИНГ МЕҲМОНДУСТЛИГИ

Меҳмон жуда азиздир
Донишқишлоқ томонда.
Дерлар, майли биз ўлсак,
Меҳмон бўлсин омонда.

Мана, шаҳарлик меҳмон
Қишлоқ кезиб юрибди.
Унга гўзал табиат
Маъқул бўлиб турибди

Айниқса тўполон сой
Меҳмонга ёқиб кетди,
Оҳ-оҳ деб сувга тушди,
Тушди-ю, оқиб кетди.

Гоҳ чўкар, гоҳ кўринар,
Дод солар: «Қутқарингиз»,
«Спасите», «даст-бидеҳ»,
«О май френд, хелп ми, плиз».

Испанча, португалча,
Лотинча қичқиради.

Белни ушлаб Матмуса
Ҳайрон бўлиб туради.

«Шунча тилда додлашни
Ўрганиш ҳавасмиди,
Ундан кўра сузишни
Ўргансанг бўлмасмиди».

Ўлар ҳолга етганда
Сув кириб томоғидан
Меҳмонни олиб чиқди
Ушлаб бўйин боғидан,

«Шаҳарлик шаҳарлик-да»
Дер Матмуса кўнглида,
Керакли арқонини
Олиб юрар бўйнида.

Қирғоққа чиқди шошмай.
Сўнг ақлини юритиб,
Арқонидан дарахтга
Осиб қўйди қуритиб.

1987

БИЗДАН КЕЙИН ҲЕЧ БИР АВЛОД ҚАЙТА ҚУРМАСИН

Олғир учун қайта қуриш —
Бир қозон шўрва,
Элдан бурун коса олиб
Чопмоқ бўлади.
Худбин учун қайта қуриш —
Каттакон кўрпа,
Бир амаллаб ўз устини
Ёпмоқ бўлади.

Жоҳил учун қайта қуриш —
Найза урмоқдир,
Энг қобил, энг пок юракни
Нишонга олиб.
Бизнинг даврон келди дея
Димоғи чоғдир,
Биладики, тош биллурдан
Ҳамиша ғолиб.

Қайта қуриш —
Сафсатабоз учун бир чолғу,
Унга эски оҳангларни
Тез жо қилади.
Бир хил тинғир-тинғирини
Чалабериб у
Энг табаррук қўшиқни ҳам
Расво қилади.

Бюрократга қайта қуриш —
Дорбозлик демак,
Мувозанат лангар чўпин
Қаердан тутсин.
Бугун омон, эрта тамом,
Ширин жон ҳалак,
Тарих ортга қайтмас,
Шўрлик нимани кутсин.

Қайта қуриш —
Омади йўқ шоирга — қудуқ,
Искандарнинг шохи бор деб
Секин айтади.
Бу кудуқда қамиш унмас,
Гапдан фойда йўқ,
Фақат қорин шишганини
Ёзиб қайтади.

Бу бошлиққа қайта қуриш —
Шахмат ўйини,
Ҳар кун шахмат доналарин
Қайта терар у.
Коллегия эслатади
Девлар тўйини,
Нечта жонни янчганидан
Рапорт берар у.

Кўр тутгаңин қўймас экан,
Эшитганин кар,
Бу одамнинг миясида
Беш-ўнта шиор.
Коммуна деб атар бўлса
Очликни агар,
Принципга содиқ —
Очдан ўлар бахтиёр.

Бу олимни —
Замбаракка ўхшатиш мумкин.
Орқа билан жангга кирар —
Сабаби аён.
У орқага қараб туриб
Ўтмишнинг мулкин
Тўпга тутса
Қолар тарих ўрнида тўзон.

Дерлар: урсанг эти қотар,
Гар сўксанг — бети,
Одамзод ҳам айланар ер
Қурраси билан.
Бу кас аввал орден билан
Мақтанар эди,
Бугун эса мақтанади
Қурраси билан.

Ҳар оғизга бир-бир қуйдик
Биз аччиқ дори,
Ўзимиз-чи? Ўзимизга
Не қайта қуриш?
Биз учун у:омбир!
Оғриқ тишлар қатори,
Миямизда занглаб қолган
Михни суғуриш.

Қайта қуриш — кетмон,
Бир вақт пастдан юқори
Қазилган у терс ариқни
Ўрнига буриш.
У бульдозер.
Манманликдан топилган бари
Иллатларни кечаги кун
Жарига суриш.

Хўжакўрсин қабристонни,
Ёлғон мозори,
Эгасизлик гўрин ясаш —
Бу қайта қуриш.
Олам аро уч мингинчи
Йиллар сардори,
Ватанга мос ўрин ясаш —
Бу қайта қуриш.

Мен учун у деразадан
Қирган шамолдир,
Бу шамолдан қоғозларим
Афтодаҳолдир.
Улар учар, мен ортидан
Қараб тураман,
Шеърим, энди мен ҳам сени
Қайта қураман,

Кунлар кўрдик,
Остонада турган истеъдод
Бизнинг кўрган у кунларни
Қайта кўрмасин.
Шундай қайта қурайликки,
Энди умрбод,
Биздан кейин ҳеч бир авлод
Қайта қурмасин.

1988

ЭСКИ ҲАММОМ, ЭСКИ ТОС

Қайта қуриш хусусида
Олам узра жарангос,
Давраларда баҳслар қизгин,
Баҳсларда зўр эҳтирос.
Кўп орзулар топди ҳаёт
Кўзгусида инъикос,
Аммо бизнинг томонларда
Ҳали фақат гап холос,
Ҳаёт эса ўша-ўша:
Эски ҳаммом, эски тос.

Аввалгидек йил бошида
Йил режасин бичамиз,
«Бажарамиз» қасамини
Кўк чой каби ичамиз,
Сўнг ўн бир ой сусткаш умр
Дарёсида кечамиз,
Йил сўнгида: «ҳайда-ҳайда»,
Ой сўнгида: «бос-ҳа, бос!»
Қоидамиз ўша-ўша:
Эски ҳаммом, эски тос.

Биз мажлиссиз яшолмаймиз,
Мажлисга ҳам план бор,
Мажлис дема — кураш! Сени
Пийпалашга гилам бор,
Содда бўлма, у гиламга
Тайёргарлик билан бор,
Чап беришни, чалишни бил,
Жавоб зарбин ўрган хос.
Ишқи бўлса... иш маълум гап:
Эски ҳаммом, эски тос.

Кимга керак ташаббускор,
Билгувчи йўл-йўриқни?!
Ташаббускор ишни бузар
Кутмай юксак буйруқни.
Бизлар эсак — камтар одам
Қовуштириб қуллуқни,
Жим турамиз, биламиз-да,
Жим туришга бор асос.
Бизга асли жуда мақбул:
Эски ҳаммом, эски тос.

Қандай асос, дерсиз. Раҳбар
Сўзи доим сўз бўлган,
Унга «қарши», «бетараф» йўқ,
Овоз доим юз бўлган,
У истаса икки беш қирқ,
Икки ўн тўққиз бўлган,
Тарихга боқ, раҳбарингни
Шаҳаншоҳга қил қиёс,
Аъёнлару гумашталар:
Эски ҳаммом, эски тос.

Кимки баланд учмоқ бўлса,
Бўлса ҳам у отамиз,

Асло парвоз қилдирмаймиз,
Оёғидан тортамиз,
Амаллаймиз, бўйнига бир
Маломатни ортамиз,
Деймиз, сени биз эҳтиёт
Қилмоқдамиз, Мирғиёс,
Баланд учма! Тинч сенга шул:
Эски ҳаммом, эски тос.

Бозоримиз ўша бозор,
Олой, Эски Жўвамиз,
Мақол ўша, пул бўлса гар
Чангалдадир шўрвамиз,
Бир тўрва пул билан тушсак,
Тўлиб чиқмас тўрвамиз,
Баракалла эпчил йигит,
Қандингни ур, Мирваққос,
Касбинг ўша, нафсинг ўша:
Эски ҳаммом, эски тос.

Дўконимиз ўша дўкон,
Унга ҳам ҳеч ривож йўқ,
Пул чангаллаб, кўнгилдаги
Мол топишга илож йўқ,
Турмуш дерлар, бола-чақа,
Кимда ҳам эҳтиёж йўқ,
Ҳар юлғичга қуюқ салом,
Ҳар ўғридан илтимос,
Ҳолатимиз ўша-ўша:
Эски ҳаммом, эски тос.

Содда, мўмин одамлармиз,
Кўнгилда йўқ киримиз,
Олам ҳайрон, англолмас не
Бу ювошлик сиримиз.

Биз жим турдик, ўлди Орол,
Битди Аму, Сиримиз,
Авлодларга қолар бўлди
Заҳарланган ер мерос,
Дод фарёддан не наф, амал —
Эски ҳаммом, эски тос.

Фарзандларни биз не учун
Келтирамиз дунёга?
Ақлу қалбён, умру бахтин
Тўлдирмасак зиёга,
Туғдирмоғу туғмоқ биздан.
Қолган умри худога,
Яна бахтли болаликдан
Солурмиз айюҳаннос,
Наҳот бўлгай эртамиз ҳам
Эски ҳаммом, эски тос.

Хўп иш бўлди, ўзбекмас деб
Айтдик Ибн Синони.
Гар мўъжиза тирилтирса
Ул табаррук сиймони,
Болаларнинг ўлиmidан
Қирқ газ сакраб имони,
Дерди, наслим, билмадим ё,
Папуасми, эскимос.
Гаплар ошкор, ишлар эса
Эски ҳаммом, эски тос.

Бизга ишдан ҳеч гапирманг,
Гап сотишга устамиз,
Юк тортишмас, бировларга
Юк ортишга устамиз.
Улганларнинг орқасидан
Тош отишга устамиз,

Тиригида деймиз фақат
Пайғамбарлик сизга хос,
Ялтоқилик ўша-ўша:
Эски ҳаммом, эски тос.

Дилимизда гапимиз кўп,
Айтган билан битмайди,
Лекин дардлар, чорасига
Гапнинг ўзи етмайди,
Бундан буён аравада
Жим ўтириш кетмайди,
Йўқса, тарих бир кун биздан
Олажакдир алқасос,
Насибамиз бўлгай мудом:
Эски ҳаммом, эски тос.

1988

ДИАГНОЗ

*Қишлоқ докторининг
айтганлари*

Ҳамма билар:
Тиббий илмда
Овруподан анча йироқмиз.
Ҳамма бало, менинг наздимда,
Диагноз қўйишга нўноқмиз.

Дейлик,
Бемор бошида оғриқ,
Бу — чарчоқдан.
Ким дер: дам олгин?
Юборамиз, текширмай ортиқ,
Думбасидан тўртта анальгин.
Касал кўриб,

Айтамиз — буйрак!
Нақ Луқмоннинг ўзи сингари.
Ўлигини сўнг ёриб кўрсак,
Илма-тешик чиқар жигари.

Э, жигарнинг иши кўп нозик,
Қишлоқда йўқ, асли, соғ одам.
Дейлик,
Тўғри диагноз қўйдик,
Тепки еймиз райком тоғадан.

«Сиёсий онг қани,— дейди у,
Деҳқон соғлом!
Деҳқон — чавандоз!
Далада йўқ захарлик дору,
Диагнози шамоллаш деб ёз!

Сариқ касал кўпми? Камайтир,
Чорани мен айтмай ўзинг топ.
Мен эмас, сен докторсан, ахир,
Ўқиш керак газет ва китоб.

Не ёзилган анув шиорда?
«Пахтазор — бу жанггоҳ», бўлсин
ёд!

Дард саналмас ёмғиру қорда
Пахта териб орттирилган бод.

Шундоқ.
Бизлар тиббий илмда,
Овруподан анча йироқмиз.
Ҳамма бало, менинг наздимда,
Диагноз қўйишга нўноқмиз.

Ҳолимиз шу,
Не узримиз бор?

Бизнинг хато завол деган сўз.
Аслида-ку, жамият бемор,
Кимлар қўяр унга диагноз?

Уни даво қилгувчи кимлар?
Не савдолар бордир бошида —
Биз сингари ношуд ҳақимлар,
Зўр тағолар турса қошида.

Жарроҳ тиглик фузало бир кун
Айтмасин-да, ўтиб замонлар:
— Бу юрт дарди бошқа эди-ку,
Ҳайф сизларга, жоҳил луқмонлар!

1988

УЯТЧАНЛИК

«Тоифалар» китобидан

Бу қалтис дард,
Зийрак бўлинг,
Белгилари аёндир:
Бош сал эгик, қўл кўкракда,
Тил сучук, юз алвондир.

Уларга кўп дуч келганман,
Кўнглим дарҳол сезади.
Уятчанлар одоб билан
Юрагимни эзади.

Мана унга қаранг!
Хушрўй,
Мўмингина боладир.

Порахўрмас, қўлингизни
Қайтаролмай оладир.

Содда йигит туғилмаган —
Ўғли учун уй олди.
Лекин кўчиб боргани йўқ,
Ўз уйи бор, уялди.

Дўкандор ҳам кўп уятчан,
Қизил қоғоз қасдида
Бош кўтармас.
Икки кўзи
Пештахтанинг остида.

Бу — отадир,
Аслида у
Оталикка яролмас.
Дада, дея чошиб келган
Боласига қаролмас.

Ҳамжасбим бор —
Соҳиб зиё,
Эл дардини туёлган.
Лекин ҳақ сўз айтмоққа у
Катталардан уялган.

Бу амалдор кўтарилган
Кимларгадир суялиб.
Трамвайда юрмайди ҳеч
Ҳалойиқдан уялиб.

Унга сира иш тушмасин,
Бағринг қонга бўялар.
«Хўп» дегани тортинади,
«Йўқ» дегани уялар.

Мулойим зот сеҳргардир,
Нақд қурбони бўласиз.
Кулиб туриб пичоқ урса,
Раҳмат айтиб ўласиз.

Уятчанлик эга шундоқ
Киши билмас қувватга.
Бир уятчан бутун элни
Қўялар уятга.

Биз улардан кулсак, ичда
Улар биздан кулади.
Бу касални йўқ қилмасак
Жуда уят бўлади.

1988

* * *

Амалдорлар талашиб ўрин,
Бир-бирининг қуритар шўрин.

Тентак бермай тентакка тўрин,
Қуритади тентакнинг шўрин.

Шахматчилар излашиб зўрин,
Бир-бирининг қуритар шўрин.

Олим топиб олимнинг ғўрин,
Касбдошининг қуритар шўрин.

Қассоблар-ку ҳаммадан бурун
Танишининг қуритар шўрин...

Шоирлар-чи? Бериб қалб қўрин,
Шеър ёзмоқнинг ўрнига, кўринг —

Ўлмай туриб талашиб гўрин,
Бир-бирининг қуритар шўрин.

1988

ҚАРСАК ҲАҚИДАГИ ШЕЪРГА ЖАВОБ

Мен шеър ёзсам,
Ўқисам уни,
Тинглаганлар қарсак чалмаса.
Бирор кимса бирор сўзини
Ёдида ҳам сақлаб қолмаса.

Фақат биттагина бўз ўғлон
Уйга қайтгач, йиғласа тўлиб.
Йиғлаб-йиғлаб тонг бўзарган он
Уйгонса у Алпомиш бўлиб.

1988

* * *

Кажфеъл, кажрафторлар тарбиясига
Каждумлар қисмати ибратдир аён.
Жаҳолат авжида ўз миясига
Ниш уриб қўяди баъзида чаён.

1988

АМАЛДОРНИНГ ҲЛИМИГА

Дод, минг дод,
Мен йўқотдим азиз кишимни!
Улмаи ўлгур,
Битирмасдан кетди — ишимни!

1988

ҚУРОЛСИЗЛАНИШ

Бир ўрмонда яшар эди икки қабила,
Диназавр, мамонт овлаб бирликда омон.
Не бўлдию бир ов лоши талоши ила
Икки томон жангга кирди қаттол, беомон.

Тил забонсиз вахший тўда, ёввойи аждод
Қон исидан маст — бир-бирин қириб
ташлади.

Бу қирғинда омон қолган икки одамзод
Бир-бирига қараб аста юра бошлади.

Ана, улар бир-бирини ўлдирар ҳозир,
Ер юзида инсон насли тугайди буткул.
Шу пайт ногоҳ бири тўхтаб қолди-ю, оғир —
Чўқморини секингина ерга қўйди ул.

Рақибчи-чи? У ҳам сизди бу не ишора,
Қўлидаги қирра тошни нарига отди.
Икков қўлни қўлга берди, шундан иборат
Ҳайвонликдан озод бўлди инсоннинг зоти.

Миллион йиллар ўтди, одам наслига, ажиб,
Тарих бўлди инсонликдан ортга тисланиш.

Халтасига тош йигдию бўлмади насиб
Инсонликка қайтиб яна қуролсизланиш.

Тақдир ҳукми ила яна қилди рўбару
Уша ваҳшат ўрмонида тимсол икки жон.
Букун бир бор ғолиб келди инсоний туйғу
Тошни ерга отмоқ бўлди иккала томон.

Бу янги бир тарих бўлгай! Қани бир йўла
Ушалса минг йиллик орзу, тузалса янглиш.
Насиб бўлса шубҳа тўла, душманлик тўла
Юракларга ёвузликдан қуролсизланиш.

Музлар эрир, инсон насли бўлмагай хариф,
Меҳру инсоф уст бўлғаю кинлар ост бўлгай.
Олқиш сенга одамизод, эй зоти шариф,
Инсонликка қайтган кунинг шояд рост
бўлгай.

1988

ЯХШИДИР АЧЧИҚ ХАҚИҚАТ

Яхшидир аччиқ хақиқат,
Лек ширин ёлғон ёмон,
Ул ширин ёлғонга мендек
Алданиб қолғон ёмон.
Умримиз алдоқ жаҳонда
Алданиб ўтгай, валек
Сўнгги қийналгон ёмондир,
Сўнгги қийналгон ёмон.
Айтгали аччиқ азобинг
Бўлса дилдош яхшидир,
Сўз демай ўтли аламини
Жонингга солғон ёмон.

Жонга солгон ҳам на создир
Элга сўйлаб мен каби
Шоирни девонаи ишқ
Номини олгон ёмон.

1988

СЕНИНГ ШАЪНИНГ

Ёзиб ўрганмаганман
Байрамга қасидалар,
Баландпарвоз китоблар
Тилимга келақолмас.
Юракни қийнаб турган
Сўзи бўлмаса агар
Шоирни ундаш бекор,
Қўлига қалам олмас.

Лекин букун кўнглимда
Айтадиган гапим бор,
Зафару шодиёна
Фақатгина баҳона.
Мана, сен рўпарамда
Жигарбандим — пахтакор,
Кўкрак кериб турибсан
Ҳалол, танти, мардона.

Хирмонинг пахта билан,
Калбинг ифтихор билан,
Кўзларинг бахтиёрлик
Нури билан тўлибдур.
Буни мардлик дейдилар
Ўз сўзда қарор билан,
«Ўзбек иши» дегани
Мана бундоқ бўлибдур.

Кексаларнинг сўзи бор,
Қўлни очиб дуога,
Ерга қаратма,— дерлар,—
Икки дунё кўзимни.
Имонимдан айирма,
Етказгин муддаога,
Дўсту душман олдида
Ёруғ қилган юзимни.

Юзнинг ёруғ бўлгани
Асли шудир биродар,
Ғаразгўй ичи куйиб,
Дўстлар яйраб кулибдур.
Ўзбекнинг кимлигини
Билиб қўйсин баъзилар,
«Ўзбек иши» дегани
Мана бундоқ бўлибдир.

Эй, сен, фарқ этмагувчи
Зарпечакдан чаманни,
Касбдошим берилмагин
Турфа қизиқ гапларга.
Ҳеч қилиб кўрсатмагин
Фарҳодга Ёсумонни,
Ноғора чалаберма
Тамоша талабларга.

Сен ўзбек меҳнатин ёз,
Бу заминга деҳқоннинг
Умиду армонлари,
Дардлари тўкилибдир,
Бунда ҳар битта чаноқ
Қанча азоби жоннинг,
«Ўзбек иши» дегани
Мана бундоқ бўлибдир.

Унда бурчнинг фарзи бор,
Ҳеч кимсадан қарзи йўқ,
Ери каби бир умр
Саҳоватга яралган.
Дўстликка мангу содиқ,
Имонининг дарзи йўқ,
Матонатга туғилган,
Жасоратга яралган.

Мен юрак сўзин айтдим
Зафар тўйи баҳона,
Омон бўл, она юртим,
Ғурурим, шараф шоним.
Довонлардан ўтабер
Адил, шаҳдам, мардона,
Оқ бўлсин, ойдин бўлсин
Йўлинг, улкан карвоним.

1988 йил ноябрь

САВАҒИЧ

Савағич пахтага
Дейди:
— Қалайсан?
Қўлимга тушдинг-ку,
Шошмай тур, сени...
Савағич!
Пахтани нега савайсан?
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Пахтанинг тани оқ,
Юмшоқ бадани.
Нозик-ниҳол экин,
Шафқатинг қани?
Ахир менинг юртим
Пахта ватани,
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Кеча беҳи эдинг,
Қуридинг, сўлдинг,
Қирқилдинг, йўнилдинг,
Савағич бўлдинг.
Сен бунга пахтани
Айбдор деб билдинг,
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Боғ-роғлар кесилса,
Пахтадами айб?
Яйловлар бузилса,
Пахтадами айб?
Гўдаклар эзилса,
Пахтадами айб?
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Куни кеча эди...
Сулув келинчак
Соянда қурганча
Рангин беланчак
Бола аллаларди...
Сўлди у чечак...
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Қўш хивич, чийиллаб
Ғазабкор, хунхор,
Бечора пахтага
Еткурма озор.
Сувинг ичган бўлса
У сендан ночор,
Пахтада не гуноҳ
Савала мени!

Гарчи шеърда номи
Олтину маржон,
Турупдан беқадр,
Шолғомдан арзон.
Деҳқон шу арзонга
Йил бўйи сарсон.
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Мени ур, пахтани
Куйлаган менман.
Эртаю кеч уни
Ўйлаган менман,
Оламга мақтаниб
Сўйлаган менман,
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Уни мадҳ этмокнинг
Моҳири ўзим,
Мадҳимга ишондим
Охири ўзим,
Турғунлик даврининг
Шоири ўзим,
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Элим бурч деганда
Пахтани билган,
Зарур бўлганида
Кўрпадан шилган,
Битта чаноқ учун
Одам отилган,
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Жоңи сабил бўлган
Инсонлар учун,
Етимлар кўксида
Фигонлар учун,
Афсус, надоматлар,
Армонлар учун
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Кўракдек оғизни
Юмганмиз ҳар дам,
Очмасам чаноқдек
Дилни энди ҳам
Мен нечук шоирман,
Мен нечук одам?
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

1988 йилнинг ноябри

ТЎРА ЙИГИТ

Тўра йигит, ажаб рафторинг бўлак,
Сувратинг бўлакдур, асроринг бўлак.

Менинг ошноларим девоналардан,
Парвоналар сенда, дўст-ёринг бўлак.

Лутфинг бўлакчадир, хулқинг бўлакча,
Белдан пастинг бўлак, юқоринг бўлак.

Бизнинг эҳтиёжга на парвойинг бор?
Дўконинг бўлакдир, бозоринг бўлак.

Ҳар кас охиратда хоки туробдур,
Ушанда ҳам сенинг мозоринг бўлак.

«Элга дастёр»лигинг ўзи латифа,
Хизматингда юзта дастёринг бўлак.

На ишчи, на деҳқон, на зиёлисан,
Мустақил синфсан, қаторинг бўлак.

Эл бошига ёққан қор сенга ёгмас,
Уйинг бўлак, томинг, деворинг бўлак.

Тилдаги тилагинг ошкораликдир,
Ботанда, аёнки, шиоринг бўлак.

Халқ ўз сардорларин сайлар, лек сенинг
Орзу қилган қаттол сардоринг бўлак.

Эрк юрти бўлгай юрт, аммо сен истар
Тикан сим ўралган диёринг бўлак.

1988

МАТМУСА ВА УҒРИЛАР

Савдо қилиб Матмуса
Қайтар экан йўлига
Тушиб қолди шаҳарлик
Уғриларнинг қўлига.

Ечинтирдилар аввал
Сўнг дўппослаб урдилар.
Учсин дея овози
Карнай чалиб турдилар.

Шу-шу кўп йил Матмуса
Бу шаҳарга қайтмади.
Ичга ютди аламин
Ҳеч кимсага айтмади.

Айтса нима, эл фақат
Кулги қилар эрмаклаб,
Қариганда ниҳоят
Набирасин етаклаб

Матмуса яна ўша
Шаҳар сари йўл олди.
Бу сафар катта тўйнинг
Устидан чиқиб қолди.

Ғат-ғат карнай, ноғора
Такатумни урарди.
Матмусадан набира
Бу нима, деб сўрарди.

Бобо айтар: бу ишни
Мендан сўрма, болажон,
Бир шўрликни ҳойнаҳой
Қилмоқдалар чалажон.

Дўстлар кулманг, бу ҳикмат
Матмусадан қарироқ,
Ноғораю карнайдан
Юринг доим нарироқ.

1988

МАТМУСАНИНГ ҚЎШИҒИ

Беиш қолди Матмуса,
Энди не қилув керак?
Бир товуққа албатта
Ҳам дону ҳам сув керак.

Бекор қолсанг ёстиқ ҳам
Ёнбошингга ботади.
Телевизорга токай
Термилганча ётади?

Оинаи жаҳонда
Куйламаган оғиз йўқ.
Уйлаб кўрса ўзидан
Ўтадиган ҳофиз йўқ.

Ўйлади, аввал бошни,
Сўнг ёнбошни қашлади.
Тўртта одам йиғилса
Қўшиқ айтабошлади.

Эшитарми одамлар,
Эшитмасми, иши йўқ?!
«Боғ аро» ни кўтарар,
Бас, дейдиган киши йўқ.

Ўзи бўлар маҳлиё
Ўзи айтган куйларга.
Таклиф бўлса, бўлмаса
Бораверар тўйларга.

Матмуса келган ердан
Қочар бўлди одамлар,

Тунлар қулоққа ёстиқ
Босар бўлди одамлар.

Оқсоқоллар дедилар:
Бир иложни ўйлайлик.
Матмусани қишлоққа
Тўра қилиб қўяйлик.

Бўлса катта амалдор,
Курсиси баланд бўлса:
Мажлис, қабул, нутқ, сафар...
Хуллас доим банд бўлса.

Балки қўшиқ айтишга
Вақти қолмас, улгурмас.
Амалидан уялиб
Ҳофизликни эп кўрмас...

Келишдилар, Матмуса —
Энди қишлоқ тўраси.
Кўпайиб қолди, кўринг,
Қадрдони, жўраси.

У курсида ўлтирар,
Кўлни қўйиб белига.
Яна ҳам қийин бўлди
Донишқишлоқ элига.

Кимки бирор иш билан
Ҳузурига киради —
Матмуса арз эшитмас,
Қўшиқ айтиб беради.

Чидаб сукут сақлаган
Марҳаматга эш бўлур.

Қўшиғини мақтаган
Албат иши беш бўлур.

Оқибат Матмусанинг
Касали баттар бўлди.
Саҳар бошлаб ашула
Кечгача айтар бўлди.

Оқшомлари гузарда
Авжни олиб туради.
Эшитсанг-ку хўбу хўб,
Эшитмасанг — уради.

Тўра бўлгач, бошқа хил
Овозларни йўқотди.
Менга тақлид қилди, деб
Хўрозларни йўқотди.

Донишқишлоқда энди
Бошқа бирор қўшиқ йўқ.
Биргина Матмусанинг
Қўшиғига тўсиқ йўқ.

Одамлар ижирганиб,
Қарғаб, қулоқ солдилар.
Илож қанча, охири
Урганиб ҳам қолдилар.

Ҳатто қўмсаб, ноёб деб,
Сўйлар бўлди халойиқ.
Матмусага ўхшатиб
Куйлар бўлди халойиқ.

Қарсак, олқиш, мадҳия
Авжга чиқиб басма-бас,

Халқ деди: бизга энди
Бошқа қўшиқ керакмас.

Ҳаммамиз бу қўшиқнинг
Фидойиси бўлармиз.
Уни айтиб яшадик,
Уни айтиб ўлармиз.

Алқисса, булбули йўқ,
Хўрози йўқ ул маъво —
Донишқишлоқда ҳамон
Янғрар ёлғиз бир наво.

1988

ХАЛҚ НОИБЛАРИГА

Сизни халқ танлади,
Қилмади суюк,
Балки елкангизга юк ортди буюк.
Сайлаб олди мардлар ичра мардини,
Адо қиласизми мардлик шартини?
Эртага чиққан чоғ баланд минбарга,
Айта оласизми юртнинг дардини?
Азалий одатни қиласизми ё,
Ялпи қўл кўтариб келасизми ё,
Ноиблик нишонин таққач кўкракка,
Қулоқ солиб кўринг бир бор юракка.
Ул юрак тубида эл ғамидин ғам,
Доғидиң кўнгилда доғингиз борми?
Агар керак бўлса Президентга ҳам
Эътироз қилмоққа чоғингиз борми?
Айни жасоратни кутар муҳаққақ
Ортингизда турган кўп миллионли халқ.

Хўп деб қайта берманг, нега, деб айтинг,
Биз ҳам иззат нафсга эга деб айтинг.
Ҳиммат билан туринг, бор денг арзимиз,
Тўлаб қўяйлик денг бўлса қарзимиз.
Дўстликнинг шартига риоя бўлсин,
Ҳеч губор тушмасин дил кўзгусига.
Камтар улушимиз, айтинг, қўйилсин
Жаҳон бозорининг тарозусига.
Не бу жаҳон узра солмак кўпкари
Шарт эса кетмаслик қозиқдан нари.
Асли инқилобдан не эди мақсад?
Йўқсилликми абад, хорликми абад?
«Йўқсиллар бирлашинг» деб ҳайқирган он
Наҳот йўқсил бўлсин дедик бу жаҳон?
Феълимиз шунчалар торми деб сўранг,
Бу мулкнинг эгаси борми деб сўранг!
Сиз ёлғиз ўзбекнинг дардин айтмангиз,
Азага боргандек йиғлаб қайтмангиз.
Ахир Эстонда ҳам ўша оғриқдир.
Рус қишлоғи дарди биздан ортиқдир.
Ерда қиладиган ишимиз кўп, денг,
Ҳадеб отаберманг осмонга тўп, денг.
Тобакай фалакка саройлар қуриб,
Само пойгасида от суражакмиз.
Қултум тоза сувга зор бўла туриб
Заримизни кўкка созуражакмиз?
Тобакай миллиардлар элдан беизн
Ҳарбнинг ариғига оқиши керак?
Бизни босиб олмас капитализм,
Босиб олса, ахир, боқиши керак!
Сизга гап ўргатмак шоир ишимас,
Ҳар бирингиз Арбоб, ҳар бирингиз Шахс!
Дардни айтган билан дил бўлмас халос,
Гапни кўп гапирдик, иш қолди, холос,
Қарорлардан бўлдик, иложлар керак,

Ҳасратлардан тўйдик, ривожлар керак.
Сизни эл танлади,
Қилмади суюк,
Балки елкангизга юк ортди буюк.
Сиз элнинг эгилган қадрин кўтаринг,
Ноиб деган номнинг қадрин кўтаринг.

1989

ИЛЬЗА ХОНИМ

И. Л. Сиртаутасга

Она тилим!
Меҳринг бу қадар
Ўртагувчи экан жонимга.
Асир бўлиб лолу мусаҳҳар
Термуламан Ильза хонимга
Термуламан Ильза хонима
Кўзларимга ишонмай ҳайрон.
Амриқолик хушрўй олима
Сўзлар эди ўзбекча равон.
«Сиаттлга хуш келибсизлар,
Олис юртдан йўл босиб йироқ.
Танишинглар, бу йигит, қизлар
Ўзбекчадан олмоқда сабоқ...»
Дастурхонда парварда, пашмак,
Хандон писта, қип-қизил ширмой.
Атлас кийган сулув келинчак
Одоб билан узатар кўк чой.
Мен эс-ҳушим йиғмасдан ҳали
Қулоғимга дилбар куй етди.
Накамури — япон гўзали
«Тановор»га чарх уриб кетди.
Она юртим!

Меҳринг бу қадар
Азиз экан дилу жонимга.
Термулганча лолу мусаҳҳар.
Сўз айтаман Ильза хонимга:
— Минг ташаккур ўзбек элидан,
Яшанг, дунё тургунча туринг.
Илтмосим, шогирдлар билан
Диёримга ташриф буюринг.
Келинг, сизни Она юрт учун
Фидолар бир тинглаб қувонсин.
Бу қувончдан лекин бир умр
Жудолар ҳам тингласин, ёнсин.
Ўз элати меҳридан дилин
Ёт тутганлар сизни эшитсин.
Ўз юртида ўз она тилин
Унутганлар сизни эшитсин.
Сизни кўрсин жаҳолат, ғафлат
Уйқусида, ётган бандалар.
Ўз қадрини унвон, манфаат
Бозорида сотган бандалар.
Амалдор зот ҳамқишлоқларга
Ташлагандек баланддан назар,
Чиққан чоғи баланд минбарга
Ўз тилидан қилганлар ҳазар,
Умри ўтиб Ўзбекистонда
Ассаломни билмаганлар ҳам,
Икки оғиз бизнинг забонда
Арзу иншо қилмаганлар ҳам,
Илмдаю маҳкамаларда
Лойиқ унга жой бермай ҳалол.
Ўзбек тилин эски шаҳарда
Бозор тили қилганлар хаёл —
Ильза хоним,
Сизни эшитиб,
Хатоларин билсалар эди.

Андак тилнинг қадрига етиб,
Сал инсофга келсалар эди.
Эй сиз, доно устоз олимам —
Олис юртда мунис йўлдошим,
Сизга эгай подшоларнинг ҳам
Ҳузурида эгмаган бошим.

1989

ИЗТИРОБ

Бетавфиқ раҳбарни сўкканим учун
Уч йил ётар бўлсам ётганим бўлсин,
Унинг йўқ обрўсин тўкканим учун
Тўлов берсам борим сотганим бўлсин.

Халқимга қадрингни бил десам агар,
Кураш, хақни ошкор қил, десам агар,
Бу қутқу аталса давлатга зарар
Қанча азоб бўлса тортганим бўлсин.

Амалдор дер эса, тузум — мен ўзим,
Фармон фармонимдир, сўз менинг сўзим,
Мен бундай тузумдан ўгириб юзим
Тамом жиноятга ботганим бўлсин.

Тифлисида халқ узра танк юборган зот
Шаънин қилар бўлса қонун эҳтиёт,
Уша зот коммунист бўлса, мен, ҳайҳот,
Фирқа дафтаримни отганим бўлсин...

апрель 1989

ТУРКИСТОН БОЗОРИ

Бир дўкон қурмоқ керакким,
Мақсади сотмоқ эмас,
Икки ойда бой бўлай деб
Элни алдатмоқ эмас.

Эргаш УЧҚУН

Америкалик ўзбек шоири

Бир бозор орзу қилурмиз,
Номи «Туркистон» бўлур,
Машриқу Мағриб элида
Шухрати дoston бўлур,
Ул бозор ичра бари
Аҳли жаҳон меҳмон бўлур,
Ўзбеку туркман, тожик,
Қирғиз, қозоқ мезбон бўлур,
Бир томошо қилган одам
Лол бўлур, ҳайрон бўлур.
Ул Бродвей кўчасида,
Ё Бруклен ёнида,
Шуъбаси Лондон, Парижнинг
Марказий майдонида,
Гар насиб этса кезармиз
Деҳли Туркистонида,
Тол таги чойхона-ю
Чойхона дастурхонида
Бобур орзу айлаган
Қовун ва ширмой нон бўлур.
Не бўлур пештахталарда?
Шоҳи атлас, беқасам.
Чуст пичоқ бергай, Бухоро —
Атласу, туркман — гилам,

Оқ момиқ қирғизча қалпоқ,
Тожикий зар дўппи ҳам,
Жун чопон оқмуллача,
Жон роҳати, силлиқ, шинам,
Барча тилларда Навоий
Шеърдан девон бўлур.

Келса ким ҳинддир, хитойдир
Яхши ниятлар билан,
Бир пиёла чой тутамиз
Хуш назокатлар билан,
Бир-бирова боқмас эллар
Кин, адоватлар билан,
Бор масалким, ҳам зиёрат,
Ҳам тижоратлар билан
Иншооллоҳ бормоғу
Келмоқ яна осон бўлур.

Не ажаб, биз бошласак,
Улғайса кундан кун бозор,
Ёнимизга «Кавказ» у
«Болтиқ» келиб турса қатор,
Оқса Хадсон ёнида
Тошқин Дунай ҳам мавжкор,
Бу жаҳонда бахтиёр ким?
Бағри кенглар бахтиёр,
Асли бозормас мурод,
Дийдор учун имкон бўлур.

Бу ният чиндир,
Деманглар, шоирона бир хаёл.
Икки улкан юрт учун
Бундоқ бозордан не малол?
Манфаат аввалда дўстлик,
Сўнг рақобатдир ҳалол,

Шеърү санъат аҳлига йўқ
Куй, қўшиқдан ўзга мол,
Бизга ҳам ул гўшада
Чорпояю айвон бўлур.

Бир муҳаммас битди Эркин
Шоир Учқунга жавоб,
Биз ният қилдик, бу ният
Эзгудир, олижаноб,
Ҳар замон шоир нидоси
Олам аҳлига хитоб,
Бу жаҳон бозорида
Элу элатлар беҳисоб,
Турфа гуллардан у шояд
Бир бутун бўстон бўлур.

КЎРСАТКИЧ БАРМОҚ

Умринг таҳликада, қўрқиб яшадинг,
Ёнмадинг, тутундек бурқсиб яшадинг.

Бармоқларинг ичра баридан кўпроқ
Сенга хизмат қилди кўрсаткич бармоқ.

Лабга босдинг, шифтга ишора қилдинг,
Кўпни тилсиз қилдинг, бечора қилдинг.

Бир замон кўрсаткич бармоқни қўллаб
Омон қолдинг, дорга дўстингни йўллаб.

Энди ошкорликдан куйиб турибсан,
Бармоқни чакканга қўйиб турибсан.

Сирсиз ҳаёт сенга бағоят мушкул,
Юрагингда яшар итоатли қул.

Тилайсан, Берия тирилиб келса,
Норасмий гуруҳлар қирилиб кетса.

Бу кунлар тилларга бўлса-ю қармоқ,
Яна кучга кирса кўрсаткич бармоқ.

1989

АЖАБ ЭРМАС

(Завқиёна)

Бу кунлар катта-йўлда
Бир довон бўлса ажаб эрмас,
Муқаррар ортида йўл
Кенг, равон бўлса ажаб эрмас,
Ватанга сидқу имон,
Имтиҳон бўлса ажаб эрмас.
Фаровон юрту олам,
Тинч жаҳон бўлса ажаб эрмас,
Биз этган барча орзулар
Аён бўлса ажаб эрмас.

Не ишлар кечди бошлардин,
У кунлар қайтмагай зинҳор,
Улуғвор танга энди
Номуносиб тўн бичилмас тор,
Унут бўлгай чекилган дард,
Жароҳат, кулфату озор,
Кўнгилда қолмагай ҳеч доғ,
Губордан тоза бўлмоқ бор,
Булут даврон шамолида
Ниҳон бўлса ажаб эрмас.

Сен эй, сен она юртим,
Кўҳнаю ёш Ўзбекистоним,

Ҳамиша сен ўзингсан
    Боиси ашъору дostonим,
Гурурим, номусим, шодлик, ғамим,
    Ободу пайҳоним,
Кўтар бошингни мағрур,
    Ҳақлисан, шавкатли деҳқоним,
Бошингда шиша янглиғ
    Осмон бўлса ажаб эрмас.

Қадим туркий мақол бор:
    Бел қолар, беткай кетар, дерлар,
Умидли бу жаҳонда:
    Эл қолар, беклар кетар дерлар,
Қолар дўстлик, садоқат,
    Таънаю кеклар кетар, дерлар,
Оқар оққувчи дарё,
    Хас-чўпу чирклар кетар, дерлар,
Бу кунлар эътиқодга

    Имтиҳон бўлса ажаб эрмас.
Яқин икки мингинчи йил,
    Ёруғ юз бирла киргаймиз,
Саховат тўла дастурхон,
    Нону туз бирла киргаймиз,
Салим имон аталган
    Йўлчи юлдуз бирла киргаймиз,
Ҳақиқатга, адолатга
    Очиқ кўз бирла киргаймиз,
(Ки Завқий орзу этган
    Замон бўлса ажаб эрмас),
Етиб етмишга Эркин
    Навқирон бўлса ажаб эрмас.

1989

КЕРАК

Бизнинг шифокорлар инсондаги ул
Руҳий олам билан бўлгунча машғул,
Ўттиз йил бор экан, ҳозирча маъқул —
Касалхоналарга етти қопдан кул,
Унтадан кинначи хола керакдир.
Ошхоналарда то еб бўлгунча ош,
Вақтинча белгилаб чўнтак пул — маош,
Териб бермоқ учун сумалакка тош,
Баҳор мавсумида элликтадан ёш,
Оёқ қўли чаққон бола керакдир.
Госпланга эса бозор аҳволин
Айтиб турмоқ учун тўрт-беш йил олдин —
Режа қилмасин то ўтган аср молин —
Олий малакали етмишта фолбин,
Келажакни айтиб турувчи керак.
Шаҳар транспортига ва ҳайратомуз,
Ёз ойлари тандир, қиш ойлари муз
Квартираларга тегмасин деб кўз,
Шаҳар Советига бир минг етти юз
Исириқ тутатиб турувчи керак.

1989

ТРАМВАЙДА

Тунда трамвайда сархуш ўспирин
Тинмай ҳайдовчига ёлворар эди.
Ана у кўчага юз қадам киринг,
Уйим ўша ерда, жон ака, дерди.

Бу — трамвай, дерди ҳайдовчи хуноб,
Сенинг маҳаллангга қандоқ кираман?

Йигит кулогига кирмасди жавоб,
— Беш сўм олинг, майли, ўн сўм бераман...

У сархуш йигитга ўхшайди кўнгил,
Орзулари парвоз этар қайдадир.
Талпинма, эй кўнгил,
Сен гапга кўнгил!
Ахир мақоимиз трамвайдадир.

1989 йилнинг апрели.

ДАРДДОШЛИК

Иван Драчга

Ўзга тил, ўзга урф, ўзга анъана,
Ўзга табиатли халқлар ўғлимиз.
Ягона қисматнинг ҳукми-ла яна
Нечанчи бор ёндош тушди йўлимиз.

Олис Скопъенинг тош кўчалари,
Шаҳроҳ Хрешчатик, Чорсу, Регистон,
Тюменнинг, Неванинг оқ кечалари,
Тонготар суҳбатлар... эсла, қадрдон.

Бир-бировга очдик дил сиримизни,
Баҳсларга ҳеч замон нуқта қўймадик.
Йироқда согиндик бир-биримизни,
Дийдор кўришганда сира тўймадик.

Бизни ошно этган қалбдир шеърпараст,
Элликда кўнгилдан кетмаган ёшлик.
Алвонга ёзилган шиорлар эмас,
Юракка битилган буюк дарддошлик.

Етти ёшда эдик қирқ учинчи йил
Биринчи синфга қўйгандик қадам.
Она диёрингни маҳв этган қотил
Ўқидан Киевда йиқилди отам.

У пайт биз оч, юпун, кўзимиз дардлик,
Гўдак армонимиз, ўйимиз билан
Бошоқ териб, пахта чопиқ қилардик
Кетмонга етмаган бўйимиз билан.

Ўша пок болалик кетди қайларга?..
Эй, сен, битилмаган ўлмас дostonим —
Малласоч, мовий кўз болакайларга
Она бўлган менинг Ўзбекистоним.

Йиллар ўтди, бизлар улғайган каби
Улғайди ёнма-ён бизнинг қардошлик.
Тошкент фалокати, Чернобиль гами
Кўнглимизга солди яна дарддошлик.

Оламда не қудрат бердир, аслида
Эллар бирлигидан кўра кучлироқ?!
Унга битсам дейман улуғ қасида
Баландпарвов гапдан қўрқаман бироқ.

Қўрқаман, оталар ёди бор қутлуғ,
Мен не табаррук сўз қилардим тортиқ.
Миллионлар қалбига муҳрланган руҳ,
Қон билан битилган меҳрдан ортиқ!

Азизим, шоирсан, булар барчаси
Мендан кўра кўпроқ ўзингга аён.
Шоир — ўз халқининг юрак парчаси,
Йўқ, у юрак бўлиб туғилган исён.

Жон риштамиз замин тубида боғлиқ,
Мовий кўзларингда ошкора кўрдим:
Ўзбекистон — сенинг кўксингда оғриқ,
Украина — менинг жафокаш юртим.

Қанча ардоқласам ўрмонларингни
Гулшан боғларимни шундай суярсан.
Англайман дилдаги армонларингни,
Тупроғим дардига сен ҳам куярсан.

Она тилинг учун гам чекиб дилда
Нола қилсанг, кўкка учар фарёдим.
Етмиш етти пуштим сўзлаган тилда
Сўзлармикин яна етти авлодим?

Мен Киевга учсам йўлимда бесас
Орол кўзгусида жимирлар қуёш.
У Шевченко кўрган мавжли денгизмас,
У зор қўбузчининг кўзидаги ёш.

Ҳаёт бешафқатдир, вақт эса қаттол,
Табиатга ўтмас зулму даъволар.
Биздан мерос қолар наҳотки беҳол
Нашаванд далалар, сувсиз дарёлар?!

Йўқ! Ҳеч ишонмайман! Имон бор! Халқ
бор!

Метин иродалик ва олтин бошлик.
Қардошлик сидқи бор мангу устивор,
Бор азалу абад бизнинг дарддошлик.

Русмиз, молдаранмиз — замин замин
биттадир

Ҳиндумиз, испанмиз — биттадир ҳаёт.
Киприкда томчидек қалқиб турган ер
Буқун сену мендан кутмоқда нажот.

Насибамиз, шудир, қисмат йўқ бўлак
Чигал, таҳликалик замонамизда.
Бу дардли дунёнинг куйчиси бўлмак
Бор экан, азизим, пешонамизда.

Куйимизни куйлаб, созимиз чалиб
Ўтармиз, қолажак курраи азим.
Биз бир туп каштану мажнунтол бўлиб
Боқий дарддошликка қилармиз таъзим.

1989

УНТЕР ПРИШИБЕЕВ

Жаноб Пришибеев, сўз яна сизга!
Яна кўчаларда қўр тўкиб юринг.
Худо қувват берсин томоғингизга,
«Тарқал, эй халойиқ!» дея буюринг!

Қаранг, во ажабо, бу бемаза халқ
Яна эркинликни истаб қолибди.
Жонига текканмиш ҳокими мутлақ,
Бундоқ хом хаёлни қайдан олибди?

Келиб нуқта қўйинг бу орзуларга
Халойиқ зотини майдондан қувинг,
Ҳақиқат қаерда — айтинг уларга,
Адолат нимадир, кўрсатиб қўйинг.

Гарчи Россиядан чиққансиз, жаноб,
Унда сизга жой йўқ, у ер ёмондир.
Халқи бетавозе, шаккок, беодоб,
Сизга муносиб жой бизнинг макондир.

Унтерлар жонига оро бу маъво,
Халқи мусичадек юввош ва увол.
Минг бор жам бўл деса жам бўлмас,
аммо
Бир бор, тарқал, деса тарқалар дарҳол.

Жаноб Пришибеев, марҳамат бизга,
Қадрингизга етиб асраб суяйлик.
Поёндозлар тўшаб оёғингизга,
Юксак мартабалар бериб қўяйлик.

Токи қайта чўксин узоқ сукунат,
Токи эл бўғзидан чиқмасин нафас.
Сокин кўчаларда сиз гоҳи фақат
«Тарқал, эй халойиқ!» деб турсангиз
бас.

1989

СУЛТОНМУРОД

Султонмурод давлатманд одам эди. Са-
хий, маърифатли бой эди. Совет ҳокимияти
унинг мол-мулкини мусодара, ўзини элдан
бадарга қилди. Бор йўғидан, ватанидан мо-
сиво бўлиб узоқ элларга жўнаб кетар экан,
Султонмурод алам ичида шундай сўзларни
айтди.

Шафқат этмай бахтим қаро қилганлар
Шафқатга зор, бахти қаролар бўлгай.
Мени ватанимдан жудо қилганлар
Ватанда ватандан жудолар бўлгай.

Ҳеч қачон, ҳеч ерда ҳеч кимсага, бас,
Талаб олган моли буюрган эмас,
Ер-сувимни олганнобакор ул кас
Ер устида ерга гадолар бўлгай.

Соҳиблик мулк — обод, соҳибсиз —
вайрон,
Эгасиз биядан соғилар айрон.
Юз йил «Хўжасизлик қайдан?» деб
хайрон
Халойиқ тутгани яқолар бўлгай.

Бунда гаплар кўпу ишлар бўлгай оз,
Эл маъруза егай ва кийгай қоғоз,
Юртнинг эгалари мудом ваъдабоз,
Ишларида юз минг хатолар бўлгай.

Ерида захр унар бўлгай бу ўлка,
Жафоларга кўнар бўлгай бу ўлка,
Камоли беҳунар бўлгай бу ўлка,
Дўқонида ўтмас матолар бўлгай.

Бенамоз, беҳудо, бсдин бандалар
Устидан шайтонлар қилгай хандалар,
Имон, эътиқоди парокандалар
Бошида кичкина худолар бўлгай.

Ҳукумат! Қотилинг ўзингдан чиқар,
Адил чинорларинг қўпорар, йиқар,
Лак-лак сургун қилар, зиндонга тиқар,
Бошингда туганмас жазолар бўлгай.

Юртбошилар оқил эса ҳойнаҳой
Эл ҳоли бунчалар бўлмас эди вой,

Инсон бой бўлмаса халқ бўларми бой?
Саволим авлодга нидолар бўлгай.

Султонмурод шу сўзларни айтиб, отга
қамчи босиб, Олатогдан ошиб Қашқарга
равона бўлди...

1989

РАИС ВА ШОИР

Пиллакор раиснинг даъвати ила
Шоир меҳмон бўлгач қишлоққа келиб
Мадҳ ёзди юксак шеър санъати ила
Пиллани тиллага қсфия қилиб.

Йил ҳам ўтгани йўқ, меҳмондўст раис
Чорвадор колхозга ўтганин билиб
У қасида ёзди қалби тўла ҳис
Туяни бияга қофия қилиб.

Раис ишдан кетди, у энди собиқ,
Шоир хабар олмас назарга илиб.
Энди у шеър ёзар услубга содиқ
Раисни даюсга қсфия қилиб.

1989

УЗОҚҚА БОРМАДИК АНДИША БИЛАН...

Узоққа бормадик андиша билан
Тил топаолмадик ҳамшиша билан.

Одамзодга дўст ҳам ёв бўларкан тил
Кўприк бўларкан ҳам гов бўларкан тил.

Олисга етмасдан ўчди унимиз,
Чунки бегонага қолди кунимиз.

Гул бўл, тиканак бўл — чаманингда бўл,
Булбул бўл, қарға бўл — ватанингда бўл.

1989

ҚЎҒИРЧОҚЛАР

Қўғирчоқ эмасмиз, дердилар аввал,
Ошкоралик даври бўлиб тобора —
Энди улар ўйин кўрсатган маҳал
Иплари кўриниб турар ошкора.

1989

ДАФТАР ЧЕТИДАГИ ЁЗУВЛАР ЧИСТОН

Ул адиб кимдирки, доим
Катта пинжида юрар,
Мансабу унвон, мукофот,
Мулк илинжида юрар.
Тушса ҳам отдан ва лек
Ҳаргиз эгардан тушмагай,
Гар трамвай минса ҳам
Номер биринчида юрар.

1989 йилнинг декабри

БИЗНЕСМЕН СЎЗИ

Сизлар қуруқликда турган одамлар,
Биз денгизда сузиб юрган одамлар.
Хотиржамсиз, сизга ҳавас этамиз,
Биз бир лаҳза тинсак чўкиб кетамиз.

*1989 йилнинг феврали
Нью-Йорк*

ЖАНЖАЛКАШ

Унга яқин юрмас ҳеч кимса магар
Жудолик тиламас шаън, обрўсидан.
Қўрқаман, ўзини ўзи дўппослар,
Кўзгуни олиб қўй рўбарўсидан.

1989 йилнинг апрели

МАТМУСАНИНГ АМЕРИКА ОЧИШИ

Газета ўқиб ётиб
Матмуса ўй ўйлади.
Элни йиғиб эрталаб
Шундай бир нутқ сўйлади.

Донолар! Сизга айтай
Ўйлаган бир хаёлим.
Уни айтишдан аввал
Бордир битта саволим:

Айтинг, Америкага
Ким дастлаб қўйган қадам?
Колумбм? Йўқ! Хитойлар —
Беш минг йилча муқаддам.

Улар борган кунчиқар,
Яъни бизнинг томондан.
Сўнг бу қитъани очган
Колумб нариги ёндан.

Энди мен сизга айтсам
Мақсаду муддаони:
Бизнинг замон ном чиқар
Иш қилмоқнинг замони.

Киройи донг таратсак
Дунёга таратайлик.
Америка очмоққа
Янги йўл яратайлик.

Киришсак Хитойни ҳам
Колумбни ҳам йиқамиз.
Шу жойдан ер кавласак
Нью-Йоркдан чиқамиз.

Лекин бизлар қазиймиз
Қишлоқнинг этагидан.
Шунда тешиб чиқамиз
Нақ Оқ уйнинг тагидан.

Жаҳонни лол қолдириб
Шуҳрат олиб қайтамиз.
Президентни шартта
Қолга солиб қайтамиз.

Жаҳоншумул инқилоб
Бундан осон ҳал бўлмас.
Ер юзида шундан сўнг
Бою камбағал бўлмас.

Матмусага қарсақлар
Остида тўн ёпилди.
Аммо — лекин баъзи бир
«Мужмал»лар ҳам топилди.

Кимдир деди: — Бу иш зўр,
Менда фақат бир хаёл:
Ер дарз кетса, иккига
Бўлиниши эҳтимол.

Биров деди: — Биз агар
Ер шарин тешиб қўйсак,
Ғўриллаб шамол юрса
Бўлмасмикин елвизак?

Ва лекин Матмусани
Ёқлаб кетди кўпчилик.
Ваҳима қилганларни
Боплаб кетди кўпчилик.

Донишқишлоқ шу кундан
Бошқа ишни ташлади.
Матмуса айтган жойдан
Хандақ кавлай бошлади.

Роса терга тушдилар,
Кун тобида, ер заранг.
Иш битай деган чоғда
Сув чиқиб қолди, қаранг.

Ишга тушди пақирлар,
Бир зум ором бўлмади.
Кечгача сув тортдилар,
У ҳеч тамом бўлмади.

Тиришдилар кун буйи,
Эрталаб тиришдилар.
Бўлмагач, бошқа ерни
Кавлашга киришдилар.

Дониш аҳли чайдир халқ,
Дониш аҳли кўп шоввоз.
Ер қазиб, сув чиқариб
Ўтди кўп қиш ва кўп ёз.

Бу меҳнатдан кўмилди
Ярим қишлоқ тупроққа.
Қолган ярми айланди
Қурбақазор ботқоққа.

Кўп вақтики, Донишқишлоқ
Мингқудуқ деб аталар.
Эл ичида Матмуса
Мирқуруқ деб аталар.

Лекин у йўлдан қайтмас
Дер, бу йўл ҳақ йўлидир.
Халқ уни танлаган, бас,
Демак, у халқ йўлидир.

Симирамиз сув келса,
Тош келса кемирамиз,
Очамиз Америка,
Сўнг уни емирамиз.

Яқинда у қишлоқдан
Келди яхши бир хабар.
Пудратга ўтганмишлар
У ерда ҳам одамлар.

Бориб кўрдим, шиддат зўр,
Умид катта, иш катта.
Ғайрат қилган бир жойдан
Тешиб чиқар албатта.

1989

ДАВЛАТ ИШИ

«Мамлакатимизда никоҳга
асосан Улуғ Октябрь Социалистик
революциясидан кейингина
давлат иши деб қаралди».

«Никоҳ ва оила» китобидан

Икки жон қовушса юлдузлар огоҳ,
Бу қисмат амридир, чарх гардишидир.
Ерга тушган чоғи осмоний никоҳ
Чакана иш эмас, давлат ишидир.

Мана, бахт қушини бошга қўндириб,
Йигит самоларда қилмоқда парвоз.
Қувон, севганингни ЗАГСга кўндириб,
Сен давлат ишини бажардинг, шаввоз!

Чол-кампир етмиш йил тотиб ёнма-ён
Турмуш лаззатию, ғам — ташвишини,
Қаранг, билмабдилар илк қовушган он
Адо этганларин давлат ишини.

Давлат иши қандоқ улуғ, мукаррам,
Авом фаросати етган эмасдир.
Мирзо Улуғбекни туққан она ҳам
Давлат ишин адо этган эмасдир.

Ерда инсон наслин қилганда пайдо,
Мангулик бадарға бўлиб жаннатдан
Ажаб, Одам Ато ва Момо Ҳаво
Ҳужжат олмабдилар ҳеч бир
давлатдан.

Нақадар гўр экан содда ва қолоқ
Фақат инсоф, имон йўлин тутганлар.
Бизнинг маърифатдан бўлмишлар йироқ
Қўйди-чиқди нима билмай ўтганлар.

Савод йўқлигидан тушунмай, э воҳ,
Набиралар кўрган манглайи қора
Турмуш-тақдир иши, табаррук никоҳ
Кўнгил иши, дея билди бечора.

Мана, ишқ кўкида қилган парвозинг
Муҳрлик қоғозда энди мустаҳкам.
Агар бўлмаса шу парча қоғозинг
Сеники эмасдир ўз фарзандинг ҳам.

Гар ўша қоғозда битта ҳарф хато
Ўғил меросхўрмас ота-онага.
Қирқ йил бирга турган эр-хотин ҳатто
Усиз кираолмас меҳмонхонага.

Никоҳ — давлат иши, бахтлар ярқироқ,
Мақтаниб оламга дoston этганмиз.
Тирик етимларнинг сонида бироқ
Америкадан кўп ўтиб кетганмиз.

Наҳот буни этган инқилоб ижод!
Мана бу гўдакнинг чиқмасдан тиш
Муниса онанинг меҳридан озод,
Унинг тарбияси — давлатнинг иши.

На ишчида дастгоҳ, на деҳқонда ер,
 На олимда бордир илм ташвиши.
 Экмоқдир, ўрмоқдир, сотмоқ,
 олмоқдир —
 Давлатнинг яшидир, давлатнинг иши.

Биз оламга ҳайрон, бизга-чи олам,
 Бир ажиб турфа уй тиклабмиз букун.
 Бу уйда ҳаммамиз кичкина одам,
 Давлат жавобгардир ҳаммамиз учун.

Сен бойиб қолмассан тўккан билан тер,
 Улмассан ястаниб ётсанг мабодо.
 Давлат бамисоли улкан Гулливер
 Митти лиллипутлар ватани аро.

Миттиларга хосдир виқор ва савлат,
 Хаёлда Ер юзи хўжаларимиз.
 Отамиз — Давлатдир, Онамиз —
 Давлат,
 Бизлар инкубатор хўжаларимиз.

Лекин ким қайғулар очмизми ё тўқ?
 Азизим, бефойда даъводан кечгил,
 Давлат деган сўзнинг бош оёғи йўқ,
 Давлат — бу ҳаммамиз, давлат — бу
 ҳеч ким.

Кўнглим орзу қилар танҳо осойиш,
 Менинг ҳам биргина хоҳишам бўлсин.
 Ақалли ёримни бағримга босиш
 Давлат иши эмас, ўз ишим бўлсин.

1989

**БҮРИ ЧАҚИРГАН
МАЖЛИС ВА БЕОДОБ
ОТ ҲАҚИДА ЛАТИФА**

Бўрининг қорни тўйди,
Гўшт ҳам тегди жонига.
Эчки, қуён, от, қўйни
Чақирди у ёнига.

Деди: ҳозир тўқ пайтим,
Фойдаланиб қолинглар.
Менга дашномлар айтиб,
Танқид қилиб олинглар.

Бугун минбар сизники,
Фуқаролик бизники,
Сизни тўрга чиқариб
Пастда бўлай мен ғариб.

1987

Қани бошла, қуёнбой,
Бир эшитай сўзингни.
Ботирсан-ку, бийронбой,
Кўрсатиб қўй ўзингни.

Уртага чиқди қуён,
Авайлаб ўз жонини.
Тинглади бўри полвон
Қашлаганча қорнини.

Қуён деди: «Минг раҳмат,
Менда ҳеч шикоят йўқ.
Сиздек олиймарҳамат
Соҳиби иноят йўқ.

Мен қулингиз на дерди,
Сизга фидодир жоним...»
Бўри хурсанд ҳайқирди:
— Баракалла, қуёним.

Бунча ширинсан, оқил,
Чидаш қийин, не дейман.
Ҳозир тўқман, тонгда кел.
Наҳорга сени ейман.

Қуён кетди бош эгиб,
Мунғайганча дилхаста.
Сўнг қўйга навбат тегиб
Минбарга чиқди аста.

Деди: Ҳечвақт ҳеч бўри
Биздан ҳол сўрган эмас.
Минбар бериб, жой тўрин
Муносиб кўрган эмас.

Бу обрў, бу ҳурматдан
Мен теримга сиғмадим.
Бундай зўр марҳаматдан
Таъсирланиб йиғладим.

Бизлар мўмин, маъқул эл,
Раҳм эт, ўзга не дейман.
Бўри деди: индин кел,
Сени тушликка ейман.

Қўй кўз ёш тўкди баъраб,
Исён қилмади лекин.
Кетаркан маъюс қараб,
«Раҳмат» деб қўйди секин.

У кетгач келди навбат
Узунсоқол эчкига.
Унга тегди таклиф хат
Пайшанба кун кечкига.

Ниҳоят охирги гап
Навбати отга етди,
У бўрини мўлжаллаб
Жағига чунон тепди.

Олов сачраб кўзидан
Бўрида жон қолмади.
Кетганича ўзидан
Қайтиб тураолмади.

Ҳамон унутмас отнинг
Бу ишин ва дер ҳар вақт:
— Мендек демократнинг
Падарига минг лаънат.

Бемаъни мажлисга мен
Икки дунё қайтмайман.
От — беодоб, от ўлсин,
Зиёфатга айтмайман.

Лекин унга тан бериб,
Ичида «қойил» деди.
Қуён, эчки ва қўйни
Айтган вақтда еди.

1989

УЧКЕКЕН БОЗОРИДА

Бир куни қиш чилласида,
қаҳратоннинг қорида
Сайр этиб юрдик учовлон
Учкекен бозорида.

Учкекенни биз кўрибмиз,
Сиз у ён қўйманг қадам
Осилиб ўлмай десангиз
Нарх-навонинг дорида.

Битта кўйлак битта минг сўм,
Поча пўстин ўнта минг,
Учкекенга ёрин элтсин
қасди борлар ёрида.

Учкекенда бор харидор
Бенажот, ҳайрону лол,
Зўр такаббур аҳли чайқов —
Феълида, атворида.

Гар бозор шу бўлса бозор —
Эл учун озор экан.
Учкекендан қочдик уччов
Ақлу хушнинг борида.

*Есенгуки,
1990 йилнинг январи.*

МАТМУСАНИНГ ҲАЙКАЛИ

Матмуса — буюк одам!
Матмуса зўр саркордир!
Унга, тирик бўлса ҳам
Ҳайкал қурмоқ даркордир!

Келишдилар донолар.
Ташаббускор кўп эди.
Матмуса-чи?
У — камтар,
Йўқ демади, хўп деди.

Жуда катта шаҳардан
Чақирдилар устани.
Иш бошланди саҳардан,
Ҳа, яшавор!
Бос, қани!

Доноларда зўр ғайрат,
Доноларда куч катта.
Лекин улуғ ҳаракат
Осон бўлмас албатта.

Кимнидир харсанг босди
Кавлаганда тагидан.
Кимдир аррада кесди
Ёғоч деб билагидан.

Қоришмада бир доно
Тиззадан ботиб қолди.
Ботса майли-я, аммо
Сементда қотиб қолди.

Барибир денг минг олқиш,
Зафар қайда чекмай жон?
Саратон бошланган иш
Хуллас битди қаҳратон.

Қийқириқ, ҳай-ҳай билан
Майдонга эл сочилди.
Ғата-ғут карнай билан
Кўринг, ҳайкал очилди.

Сиз бундоқ ажиб тасвир
Кўрмагансиз жаҳонда.
Матмуса турар мағрур
Яхтак, узун иштонда.

Халойиққа кўрсатиб
Бахт-саодат йўлини,
Полвон турар узатиб
Машриққа ўнг қўлини.

Чап қўлида ушлаган
Тақясини гижимлаб.
Ёнида чайнаб юган
Эшак турар гижинглаб.

Белбоғида осиглиқ
Носқовоғи ярашган.
Ҳаммадан ҳам попуклик
Иштонбоғи ярашган.

Таърифидо адо бўлмас,
Ҳамма лолу ҳайратда.
Лекин бехато бўлмас
Зўр асар ҳам албатта.

Кўлда така — кўп улуг,
Уста уни дўндирган.
Лек қўлдағи эса йўқ,
Бошига ҳам қўндирган.

Пойафзал жуда яхши,
Фақат озгина янглиш —
Бир оёғида — махси,
Бир оёғида — калиш.

Хўп ўхшаган эшак ҳам,
Бордир андак чатоғи:
Қулоғи биттага кам,
Биттага кўп оёғи...

Буларга аҳди дониш
Қилгани йўқ эътибор.
Чунки асосий янглиш —
Бошқа, улар кўп ҳушёр.

Ҳаммамизга жон ширин,
Ахир шафқат керак-да.
Ҳаво совуқ, изғирин,
Нега ҳайкал яхтақда?

Шу холатда мисли шам
Совуқда турса уч кун,
Матмуса ҳам, эшак ҳам
Ҳаром ўлиши мумкин.

Муҳокама вақтида
Матмуса ҳам бор эди.
У ишончу аҳдида
Маҳкам, устивор эди.

Деди қатъий ва кескин:
Қайтадан қурмоқ керак!
Ҳайкал устига пўстин,
Бошига қалпоқ керак.

Эслади у жун пайпоқ,
Пахталик шимини ҳам.
Деди қилинг қалинроқ
Эшак тўқимини ҳам.

Эл — ботир, элга балли,
Эл ҳужумга ташланди.
Матмусага ҳайкални
Қайта қуриш бошланди.

Иш бўлмади озмунча,
Кўплар бўлди қаҳрамон.
Янги ҳайкал битгунча
Ёз ҳам келди — саратон.

Мана, қуёш ўт пуркар
Шиддат билан бир ёқда.
Бир ёқда ҳайкал турар
Поча-пўстин, қалпоқда.

Халқ кулар бу алфоздан,
Қаҳ-қаҳ, мазах битмайди.
Барча дер бир овоздан:
Бунақаси кетмайди.

Аввалгиси асли ғўр,
Хатоси бир қоп эди.
Аммо ўша эди зўр,
Уша бизга боп эди.

Маъқулгина Матмуса
Ақли — шайин тарози.
Дер: «Кўпчилик не деса
Биз эмасмиз норози».

Ким билсин бу чархпалак
Айланарди неча йил —
Қишда — ёзлик бўз яхтак,
Ёзда — қишлик шамойил.

Лекин Матмуса бир кун
Ишни шартта қилди ҳал.
Деди: тўрт фасл учун
Қуринғлар тўртта ҳайкал.

Халқ унга айтди олқиш,
Тўртта ҳайкал қурамиз!
Баҳору ёз, кузу қиш
Алмаштириб турамыз!

Бу воқеа юз берган
Жуда олис замонда.
Энди эл ақли теран
Донишқишлоқ томонда.

Суриштира агарда
Халқ юз фоиз саводлик.
Олимлари шаҳарда
Қилаётир устодлик.

Бориб кўрдим яқинда
Матмуса соғ юрипти.
Энди ёзу қиш унда
Битта ҳайкал турипти.

Эслаб ўтган у ишни
Ҳангомалар қилишар.
Ҳайкал — тош,
Ёзу қишни
Фарқ қилмайди, билишар.

Лек эҳтиёт ҳар ҳолда
Зарар қилмас ҳеч қачон.
Қиш келганда ҳайкалга
Епиб қўйишар чопон.

1991

МАТМУСАНИНГ ЭШАК СОТГАНИ

Матмусанинг эшаги
Айниб қолди дафъатан.
Яқинлашиб бўлмайди
На олддан, на орқадан.

Қўшқават арқонни ҳам
Узар бўлди хароми.
Ҳанграганда оламни
Бузар бўлди хароми.

Миниб бўлмас устига,
Копток қилиб отади.
Бўлди энди, Матмуса
Эшагини сотади.

Лекин қадимдан қолган
Бозордаги қоида:
Нима сотсанг, айбини
Айтиш керак жойида.

Ҳеч кимса Матмусадек
Қийин ҳолга қолмайди:
Баччағарнинг айбини
Айтсанг, биров олмайди.

Айтмасанг — яна гуноҳ!
Матмуса кўп ўйлади.
Ўйлаб-ўйлаб бозорда
Шундай дея сўйлади:

«Эшагим — арзон эшак,
Келаберсин харидор.

Ўзи эшак бўлса ҳам
Ўнта отнинг кучи бор.

Эшагим полвон эшак,
Кўп хушнафас эшагим.
Айби бўлса, биргина,
Одам эмас эшагим».

Бозор аҳли кулади:
Шунақа ҳам бўларми?
Эшак ахир эшак-да,
Эшак одам бўларми?

Бошқа айби бўлмаса,
Бундай улов қайда бор?
Эшакни олиб кетди
Арзонга бир харидор.

Қутулдим деб азобдан
Шукур айтди Матмуса,
Пулни ҳамёнга солиб,
Уйга қайтди Матмуса.

Қайтди-ю қотди ҳайрон
Ҳолат — худди кечаги.
Огилда боғлиқ турар
Пишқирганча эшаги.

Афтодаҳол харидор
Йиғлаб турар қошида,
Қўли, оёғи майиб,
Тўртта ғурра бошида.

Матмусага дер: «Инсон!
Имонингдан қайтдингми?»

Эшак сотдинг, тепади,
Тишлайди, деб айтдингми?

Эшак эмас, тўнғиз-ку,
Бу махлуқинг мени ер.
Сенда бошқа гапим йўқ,
Эшакни ол, пулни бер».

Матмуса жавоб айтар:
— Сенга эшак сотганман.
Ҳушёр бўл, деб тайинлаб
Одаммас, деб айтганман.

Энди қолма йўлингдан,
Мен билан гап талашма.
Арзон деб бир адашдинг,
Бошқа сира адашма.

Дўстлар!
Сиз ҳам Матмуса
Ҳикматин унутманглар.
Эшаклардан ҳеч қачон
Одамийлик кутманглар.

1991

ЮРАГИНГДА МАКОН ТУТГАН ҚУЛ

Билмам қандоқ, не сабаб, қачон
Ҳаётингга ошно бўлган ул —
Боши эгик, бесўз, беисён
Юрагингда макон тутган қул.

Кимга даъво қилурсан, билмам,
Қайси маслак, қай тузум масъул?
Кетмас бўлиб жой олмиш маҳкам
Юрагингда макон тутган қул.

Исканжадан етим зурриёд,
Қатағондан бева қолган тул,
Кўҳна замин қаъридан фарёд
Юрагингда макон тутган қул.

Бургут эдинг, парвози баланд,
Сенга ҳам ёр зулфиқор, дулдул.
Нечук увол мусича монанд
Юрагингда макон тутган қул?

Умр қошу киприк ораси,
Гадоликдан адолик маъқул.
Қуллар ичра энг бечораси
Юрагингда макон тутган қул.

Кел, уйқулик кўзингни оч сен,
Ўз ҳолингдан қаҳ-қаҳ уриб кул.
Шундай кулки, ичингдан қочсин
Юрагингда макон тутган қул.

1991

ШУМ БОЛА

Шундоқ деди, қуллуқ қилиб,
Гапни қўйиб жойига
Янги замон Шум боласи
Янги замон Бойига :

«Қошингизга яна келдим,
Қулоқ солинг, Бой ота,
Сидқи дилдан хизмат қилай,
Ишга олинг, Бой ота.

Фазилатим кўпдир, яна
Айбимни ҳам айтганман.
Лекин энди янги замон
Мен ёлғондан қайтганман.

Чунки энди ёлгонни ҳеч
Айбгина деб бўлмайди.
Алдаганни бало урмас,
Алданган ҳам ўлмайди.

Шарт эмас Шум бола бўлиш,
Ёлгон букун осондир.
Газет тўла, китоб тўла,
Мажлис тўла ёлгондир.

Битта йиғин — Котибият,
Битта йиғин — Раёсат.
Ёлгон энди давлат иши,
Ёлгон энди Сиёсат.

Иннайкейин демай туринг,
Қулоқ солинг, Бой ота.
Сидқи дилдан хизмат этай,
Ишга олинг, Бой ота.

Ун кишилик меҳнат қилиб,
Парча нонга тўяман.
Бир айбим бор, фақат баъзан...
Рост гапириб қўяман».

Бой отанинг жаҳли чиқди,
Деди, кўнглим зормиди?
Ёлгонингга чидаб эдим,
Рост гапинг ҳам бормиди?

Йўқол, сени ишга олсам
Хонавайрон бўламан.
Ёлгонингдан омон қолдим,
Рост гапингдан ўламан!

Ғазаб билан җассасини
Қўлга олди Бой ота.
Янги замон Шум боласин
Қувиб солди Бой ота.

1991

БИЗЛАР АРРА ТОРТМОҚДАМИЗ

Бизлар арра тортмоқдамиз,
Аррамининг тиши йўқ.
Нега арранг тиши йўқ, деб
Сўрайдиган киши йўқ.

Чунки бизлар анойимас,
Пишиб кетган кўзимиз.
Арра тушган ўша шохда
Ўлтирибмиз ўзимиз.

1991

ОҒРИҚЛИ САВОЛЛАР

Чойхонада ошхўрликни бахт деб билган
оғайни,
Шу бир кунлик халоватни нақд деб билган
оғайни,
Қумурсқадек тирикликдан ўзга гами
бўлмаган,
Дил олами, ишқ олами, руҳ олами
бўлмаган,
Имонни ҳам, виждонни ҳам қурбон қилган
ҳалқум деб
Сени хаёл қилдимми мен куйганимда
ҳалқим деб?

Эл мулкини бир чеккада тинч кемириб
  ётган зот,
Беш тийинга қадрини ҳам, халқини ҳам
  сотган зот,
Кўкрагида на ҳиммату на ғайратдан асар
  бор,
Юрагида на орият, на шавқ бор, на кадар
  бор,
Умрида ҳеч қилган эмас мулкдан ўзга бир
  ният,
Сени дея тиладимми юракларга ҳуррият?
Эй, кўнгилда можаролар орзу қилиб ётган
  жон,
Тангринг — амал, мартабадир,
  пайғамбаринг — шуҳрат, шон.
Бу давлатга ўт қўясан, йўқотасан
  ҳилқатдан,
Ғар ҳокимлик тегар бўлса сенга янги
  давлатдан.
Қуруқ гапдир сенга Ватан, халқу озод
  истиқбол,
Сенинг учун истадимми юртимга мен
  истиқлол?
Мудом кураш азобини фидойилар
  кўрганлар,
Инқилоблар ҳосилини муттаҳамлар
  ўрганлар.
Сиз ҳам бугун панадасиз, жангга бизни
  қайрайсиз,
Биз бу жангда шаҳид бўлсак, аввало Сиз
  яйрайсиз.
Ғофил халқим! Тингларманми сенинг
  наъра — унингни,
Кўрарманми зулуклардан озод бўлган
  қунингни?

1991

БУ ЗАМОН ҒАЗАЛИ

Тиллашибдир бўри бирла тозилар,
Бирлашибдир ўғли бирла қозилар.

Не деб айтар ул баобрў анжуман?
Қўл кўтарсин ушбу ҳолга розилар.

Зўр баҳодирмиз, жасорат биздадир,
Пашша қонин тўккан эй мард ғозилар.

Биз чунон хизматга белни боғладик,
Борми ҳиммат ўлчағич торозилар?

Бизга нелар дер халойиқ бу замон?
Нелар айтар келгуси ҳам мозилар?

Мен ғазал ёзмоқчи эрдим, не қилай?
Бу замон тарихга шундоқ ёзилар.

1991

ТУШ

Бир ой бўлди,
Такрор такрор
Мен бир хил туш кўраман,
Тушларимда мудраб юрган
Эл ичида юраман.

Улар билан
Мен ҳам мудраб
Аста қадам судрайман.
Бу — туш, дейман,
Уйғон, дейман,
Уйғонолмай мудрайман.

Ҳар тун шу ҳол,
Фалак берган
Бу не бало қийноқдир!
Эй худойим,
Эй худойим,
Кечанг бунча узоқдир!

1991

КЕЧИР, Ё РАБ!

Менга тош отди бир жоҳил,
Кечир, ё раб, кечирдим мен,
У кулдир, бандаи гофил,
Кечир, ё раб, кечирдим мен.

Жаҳонда фитналар бордир,
Адолат гоҳи ночордир,
Адолат қил, ўзинг одил,
Кечир, ё раб, кечирдим мен.

Ёмон бўлдим, ёмон бўлдим,
Хато ўққа нишон бўлдим,
Хато қилган эмас қотил,
Кечир, ё раб, кечирдим мен.

Гуноҳидан ўт ул жоннинг,
Сўзига кирди шайтоннинг,
Кўнгил алданмоға мойил,
Кечир, ё раб, кечирдим мен.

Тутарман ул синиқ одам,
Синиқ имонига мотам,
Дилига эътиқод жо қил,
Кечир, ё раб, кечирдим мен.

У ҳам, мен ҳам қиёматда
Турамиз лол хижолатда,
Бўлиб даргоҳингга дохил,
Кечир, ё раб, кечирдим мен.

Кечир, янглишмаган ким бор,
Менинг ҳам кўп гуноҳим бор,
Одамзод асли нокомил,
Кечир, ё раб, кечир, ё раб!

1991

КУРАШ ОИНИ

Гоҳ енгади,
Тулки билан тулки курашгай.
Ҳар кимга кураш —
Оини маъқулки, курашгай.

Куч шарти билан
Шер ила шер жанг қилар, аммо
Ҳийла йўлида
Тулки билан тулки курашгай.

Гоҳ ўртару гоҳ
Ғарқ этадир сув била ўтдек,
Жоним талашиб,
Ақлу кўнгил мулки курашгай.

Ўз ҳолим учун
Бир куламан, бир тўкаман ёш,
Шоир дилида
Нола била кулки курашгай.

Бас, Эрқин, хаёл,
Қулни хаёл ўлдирар эрмиш,
Улмаслик учун
Ўй била бор қулки курашгай.

1991

БОБИЛ МИНОРАСИ

Тушди Азозил измига
Жонлар идораси,
Бўлди хаёлда қурганим
Бобил минораси.

Меҳр-оқибат йўқ эл аро,
Енди нифоқ ўти,
Бу ўт эмасму, ё қайюм,
Дўзах шарораси?

Кўзимга чўккан дард-алам
Бир кун адо бўлур,
Кетсам юмуб кўз, умр ахир
Қошу кўз ораси...

Кунлар ўтар, келар дедим
Бир яхши кун, ва лек
Ҳақ бўлди, кун кундин баттар:
Элнинг ибораси.

Билмам қаролик бошима
Қайдин, сабаб надир,
Кўз қорасиму ё магар
Манглайнинг қораси.

Эркин, не бўлсанг бўл, фақат
Эзгу ниятда бўл,
Кўрингай умринг уфқида
Умид ситораси.

1991

ДЎСТГА ДЕГАНИМ

Инсон тилини

Тил билар инсон тушунибдир.

Дил дилни ва лек,

Уйлама, осон тушунибдир.

Рост сўзни дедим:

Жонни қўйиб ўртага, аммо

Жондўст деганим

Ваҳ, уни ёлғон тушунибдир.

Аччиқ эса ҳам

Чинни демак шарти садоқат,

Дўст англамаса,

Ёт буни қай он тушунибдир.

Мард мардни танир,

Дардни билар кўксида дард бор,

Жон садқасини

Жони фидо жон тушунибдир.

Исёнли дилим

Англамагай ғофил одамлар,

Кўнглимни фақат

Соҳиби исён тушунибдир.

Эркин, ғазалинг

Оқилу нодон уқиб олди,

Оқил ўзича,

Ўзгача нодон тушунибдир.

1991

ҶИЛУРМАН ТАВБАЛАР

Ҷилурман тавбалар, гарчи
Тазаррулик гуноҳим йўқ.
Гуноҳим йўқлигига лек
Нетай, исбот, гувоҳим йўқ.

Эшитмас эл фигонимни,
Келар олмоққа жонимни,
Олурга лек ёнимни
Менинг бир хайрихоҳим йўқ.

На сўз дерман очиб оғиз,
Забонсиз, қимсасиз, ёлғиз —
Келиб чўкдим қошингда тиз
Бўлак сендин паноҳим йўқ.

Ишончинг — менга ризқу рўз
Забун ҳолимга солгин кўз.
Тўкарга ёш, деярга сўз
Ҳам оҳ тортарга оҳим йўқ.

Бу бандангда хатолик бор,
Хатолик — жонфидолик бор,
Шу боис кўп жудолик бор,
Гадолик бору жоҳим йўқ.

Қаро қошингга бўлмай зор,
Қорайгувчи не шомим бор?
Юзинг ёд этмайин зинҳор
Оқаргувчи сабоҳим йўқ.

Бу сарсон йўлда беҳамроҳ,
Тополмам манзили дилхоҳ,
Муҳаббатдан бўлак, биллоҳ,
Илоҳим, саждагоҳим йўқ.

Бу оламдан узиб кўнгил,
Ениб кетсам, вужудим кул,
Унар ишқ боғида бир гул
Бу кулдан, иштибоҳим йўқ.

1991

КЕРАК БЎЛСА

Мен бор, сенга бир ҳақгўй —
Девона керак бўлса,
Йўқман, тили қанд нодўст
Парвона керак бўлса.

Истарми сафо кўнглинг,
Бор унда саройларга,
Кел бунда, эсанг дардлик,
Ғамхона керак бўлса.

Ҳамдам ўзим, эй ошно,
Малҳам сўзим, эй ошно,
Икки кўзим, эй ошно,
Ҳайрона керак бўлса.

Бергум на керак сенга,
Жон сенга, юрак сенга,
Зардобга бўлиб кетган
Паймона керак бўлса.

Боғимни макон этган
Эй сиз гала бойқушлар,
Кўксимга қўнинг, Сизга
Байрона керак бўлса.

Вайрон чаманим водий,
Кўксимда унинг доди,

Фарёдга қулоғинг оч,
Фарғона керак бўлса.
Найлай, бу оғир сўзлар,
Қувманг мени, эй дўстлар,
Оқиллар аро битта
Девона керак бўлса.

1991

ЙЎҚНИ ҚАНДОҚ БОР ЭТАЙ?

Бежанот кўнглимни қандоқ
Сўз билан изҳор этай?
Қай илож бирлан иложсиз
Ҳолатим ошкор этай?

Неча заҳматлар чекиб ҳам
Топмагач ақлу ҳушим,
Қилманғиз энди насиҳат,
Йўқни қандоқ бор этай?

Ошинолар қочди мендан,
Юз ўғирди гофил эл,
Не эди, айтинг, гуноҳим,
Мен уни такрор этай.

Тўғри сўз туққанга ёқмас
Ҳақ экан, э воҳ, нетай,
Дўстни душман қилдим, энди
Душманимни ёр этай.

Бул уқубат масканидан
Бош олиб кетмоқ керак,
Ўзни далли, бошпанамни
Гумбази даввор этай.

1991

ШЕЪРИЯТ

Сен эй умрим наҳоридан
Азизу ошино менга,
Саҳар Чўлпонидек жозиб
Сочибдирсан зиё менга.

Ҳаёт ичра ҳаёт бўлдинг,
Қанот бўлдинг, нажот бўлдинг,
Кетурдинг ҳам сафо менга,
Етурдинг ҳам жафо менга.

Сеҳрли май узатдинг сен,
Дилим тинчин йўқотдинг сен,
Мени ўтларга отдинг сен,
Бу не ғайбдин жазо менга.

Ениқ жоним аро жонлар,
Қилур фарёду афғонлар,
Мудом кўксимда исёнлар
Бўлибдир юз бало менга.

Дилим чарчаб хатолардан,
Эл ичра можаролардан,
Қочар бўлсам низолардан
Яна сен ошино менга.

Ҳимоятсиз замон ичра
Халоскор бўл бу жон ичра,
Вафо қилмас жаҳон ичра
Ўзинг қилғил вафо менга.

Ўтар ғавғоли бу онлар,
Келар осуда давронлар,
Закий Эркин ғазалхонлар
Берар бир кун баҳо менга.

1991

ВАТАН УМИДИ

Агарчи исмим Эркин.

Эрки йўқ, банди кишан бўлдим,
Кўзим боғлиқ, дилим доғлиқ.
Тилим йўқ, бесухан бўлдим.

Кўриб ҳайратга тушди

Бу жаҳон ҳоли паришоним,
Бамисли анкабут сўрган —
Чибин, пажмурда жан бўлдим.

Муаззам Сайхуну, Жайхун —

Лабида ташна лаб қолдим,
Кийинтирдим жаҳонни
Жисми урён, бекафан бўлдим.

Чекибдур Бобуру Фурқат

Ватан ҳажрида афгонлар,
Мен эрсам, ваҳ, не ғурбатким,
Ватанда беватан бўлдим.

Олисда, оҳ, диёрим, деб

Согинган, эй ватандошим,
Дема сен ўзни бебахт,
Бахти йўқ аслида ман бўлдим.

Шукурким, келди истиқлол,

Умидим рост қил Оллоҳим,
Ки шояд беқафас булбул —
Каби соҳиб чаман бўлдим.

Ишончим бор, Ватан, бир кун

Келар чин нурли давронинг,
Дегайман шунда чин Эркин,
Чин инсон қайтадан бўлдим.

Адабий бадиий нашр

Эркин Воҳидов

ЯХШИДИР АЧЧИҚ ҲАҚИҚАТ

Техн. муҳаррир С. Собирова
Мусаҳҳихлар М. Назирова, Ш. Аминов

ИБ № 39

Терингга берилди 23.03.92. Босишга ружсат этилди 28.07.92.
Формати 70×90^{1/32}. Школьная гарнитурада босилди. Шарг-
ли б.т. 3,51. Нашр. л. 3,3. Адади 10000
Буюртма 7169. Баҳоси келишилган нарҳда. 02.09.92.

«НУР» ИМЧБ, А. Қодирий номидаги халқ мероси
нашриёти, Тошкент 700113, Қаторгол кўчаси, 60

Ўзбекистон Республика Матбуот давлат қўмитаси Тошкент
матбаа комбинатининг ижарадаги корхонасида босилди.
700129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30.